

ILUSTROVAL JÁN TROJAN

Bicykel

PETER ŠEVČOVIČ

Laco Karlík vedel zo svojej desaťročnej životnej skúsenosti, že jeho otec pozná žarty iba niekedy. Keď ide o veci bezvýznamné. Ale keď išlo o niečo, čo zakázal alebo rozkázal,

nepoznal žarty nikdy. Vtedy dokonca veľmi nepríjemne trval na svojom. Keď sa raz Laco vrátil z hory o šiestej namiesto o piatej, dostal dve poza uši a zákaz vychádzky na budúci deň

napriek tomu, že v sieťovke priniesol osem prekrásnych bedlí kráľovských, ktoré mamka v cestíčku vysmažila na kráľovskú večeru. Alebo keď si napriek jednoznačnému príkazu neupratal svoj školský „búdnik“, mohol zhľadávať zošity, knihy, peračník, výkresy, zbierku sušených chrobákov, motýle, známky v smetnej nádobe. Ale súčasťou otcových príkazov a zákazov bola vždy presná informácia o tom, čo sa stane, ak sa nestane, čo sa má stať. A otec slovo vždy dodržal. Lebo, ako hovorieval, slovo robí chlapa.

Najsenzačnejší otec na svete, lebo kým z maminej strany Lacove desiata narodeniny znamenali len orechovú tortu s desiatimi sviečkami a španielske vtáčiky s tarhoňou na obed, otec mu, len čo poumýval riad, daroval novučičký skladací bicykel, napriek tomu, že o potrebe bicykla bola reč už takmer dva roky a mama bola odjakživa zásadne proti.

Aj teraz sa zamračila a zašomrala:

„Tak predsa si mu ho kúpil!“

„Hej! Predsa!“ odsekol otec.

„Keď sa nám na ňom zabije, ty si spytuj svedomie!“ povedala mama takmer plačky.

„Nezabijem sa! Neexistuje!“ vykrikol Laco, pritisol bicykel k sebe a prosebne pozrel na otca.

„Nezabije sa,“ povedal otec, „lebo sa bude smieť bicyklovať iba po sídlisku, a tu je to viacmenej bezpečné.“

„A na výlety?“ preľakol sa Laco.

„Na nijaké výlety!“

„A do mesta?“

„Máš električkenku,“ povedala rozhodne mama.

„A keď nebudú jazdiť električky?“

„Máš nohy!“ usadil ho otec.

„A keď sa budem strašne ponáhľať?“

„Desaťročný sa ešte nikam nemusí strašne ponáhľať!“

„A keby som sa vybral do mesta na bicykli výnimočne?“

„Skús,“ povedal otec so zatisnutými perami.

„A čo sa stane?“ placho si ho zmeral Laco.

„Na druhý deň,“ odvažoval otec rozhodné slová, „objaví sa vo Večerníku inzerát: predá sa skladací bicykel za rozumnú cenu, a naša adresa.“

„To by bolo najlepšie,“ povedala mama.

Najbližšie dni sa Laco Karlík závistlivo díval na spolužiakov, ktorí nemali až tak prísnych a bojzlivých rodičov. Súčasne so

zaťatými zubami prijímal posmešky dievčienec, ktoré sa ho škodoradostne spytovali, na čo mu bicykel vlastne je, keď ho nemôže slobodne používať.

„Ty si orech trafený,“ vyškierala sa mu

„Ešte tak s mamičkou za ruku,“ sekla Beata.

Laco len zatínal zuby a trpel. Keby bol v ten deň otec doma, isto by nevydržal a povedal by mu: „Vyskúšaj ma z dopravných značiek, viem. Aj križovatky viem, skúšaj! Mišo Trubáľ“

Beata Skokňová, „veď máš tatka na služobke, tak na zákaz kašli! Alebo si poslušný chlapček s cumlíkom v pusinke?“

„Nie!“

„A na kolobežke by si do ulíc smel?“ šuchla mu Rosita Pernecká.

„Nesmel by ani na kolieskáčoch,“ zabrdal Mário Káčer.

má otca dopravného príslušníka, priniesol do školy test pre sprostých šoférov. Spravil som ho bez mihnutia oka na rovných štyridsať bodov!“

A keby tatko povedal: „Skúšať ťa nebudem, do mesta na bicykli nepôjdeš a basta,“ stratil by nervy spôsobom odkukaným od dospelých, šmaril by mu bicykel doprostred obývačky, aby si ho teda zjedol, a zamkol by sa do

kúpeľne počúvať, ako sa tátko s mamkou vadia, po kom to decko vlastne je. Ale otec sa má zo služobnej cesty vrátiť až zajtra a s mamou nie je nijaká reč, lebo od rána je akási čudná.

Suseda prišla, ale pobudla iba chvíľočku, lebo čakala dôležitú návštevu.

„Nepáči sa mi, pani Karlíková,“ povedala na rozlúčku. „Myslím, že by ste mali zavolať lekára.“

„Ani sa nespytuj, ako sa cítim,“ povedala, keď odchádzala do roboty, a bola celá bledá. A o štvrtej, len čo sa vrátila z práce, ľahla si do postele, prehltila akési prášky a bolesťou vzlykala.

„Chcel by som ti dajako pomôcť, mama...“ hladkal jej studené, zapotené čelo.

„To prejde. Radšej sa uč!“

Neuľavilo sa jej ani o šiestej.

„Zabehni po susedu,“ poprosila.

„Ako?“ smutne sa usmiala mama, „keď v celom sídlisku ešte nie je telefón?“

„Ja nemôžem, čakám hostí,“ zdvihla sa suseda zo stoličky.

„Neboj sa, prejde to,“ povedala mama, keď suseda bola preč, a vzala si ďalšie prášky.

„Zabehnem na pohotovosť!“ rozhodol sa o siedmej Laco.

„Ostaneš doma!“

„Zabehnem na bicykli! O štvrt hodiny som nazad!“

„Nie! Nedovolím!“ zakričala, ale Laco vybehol z izby, zbehol dolu schodmi, nasadol na bicykel a uhaňal na ňom prvý raz v živote

„Necháte si ju tu?!“ zľakol sa Laco.

„Akútne slepé črevo treba okamžite operovať. Neboj sa, všetko sa dobre skončí.“

„Viem... ale...“

„Azda sa bojíš ostať doma sám? Veď si veľký chlapec!“

„Bojím sa, že za trest prídem o bicykel,“ vyhrklo z Laca a vysvetlil lekárovi, ako jeho otec nevie prepáčiť, keď sa poruší hocijaký zákaz alebo príkaz.

„Prepáči ti,“ usmial sa lekár.

„Myslíte?“ neveril Laco.

„Určite!“ odprevádzal ho lekár k nemocničnej bráne. „Keď ide o ľudský život, nijaké zákazy neplatia. Zachraňovať človeka je najväčší rozkaz na svete! Rozumieš?“

„Uhm...“ zašomral Laco na rozlúčku, nasadol na bicykel a pretekársky šliapal do pedálov cez nočné mestské ulice do neosvetleného nového sídliska. A keď už bol takmer doma, na nedokončenej ceste dostal šúsdefekt. A rozbil si koleno.

z nového sídliska do mesta. Aspoň k prvej fungujúcej telefónnej budke!

Možno otec nepochopí a bude si hústť svoje, hútal. Možno zhabe bicykel a dá inzerát! Možno sa mu dievčence a chalani budú smiať, že prišiel o drahocennosť ako jašterica o chvost. Nech! Just!

„Chlapík!“ potľapkal ho o deviatej večer chirurg v bielom plášti: „Možno si mame zachrániť život. Pár dní si ju tu necháme.“

Oheň na streche

*V Jakubove, v Kadúbku
leží Jakub na pupku.*

*Zrazu kýchne, zažmurká,
dym sa valí z Dymburka!*

*Oheň šibne, zasyčí,
a už sú tu hasiči.*

*Pribehli až z Lozorna.
Pozor! Jakub dozor má.*

*Voda strieka krásne.
Koniec. Tým to hasne.*

Putá k domovu

*Čím sme k domovu priviazaní?
Pavučinkou či reťazami?*

*Nie sú to putá vody, zeme —
za dobrým srdcom putujeme.*

*Doma sú buchty sladšie, väčšie,
lebo ich naša mama pečie.*

*Dáždik tam člapká, koník erdží
a lipa vonia tak, až lieči.*

Cestička

*Cestička je úzka,
ide po nej húska.
Veríte, či neveríte,
orechy si lúska!*

*Cestička je krátka,
skáče po nej žabka.
Veríte, či neveríte,
preskočí aj vrátka!*

*Cestička je krivá,
mačička tam býva.
Veríte, či neveríte,
pred myškou sa skrýva!*

Môj veľký malý kamarát

RUDO MORIC

Vystúpil som raz pred domom z auta — a tu ma čaká malinký chlapček. Štica strapatá s poriadnou hviezdou, akoby ho krava lizla, pehavý nos vyhrnutý, zuby štrbavé. No — chlapča na pohľadanie. Možno prváčik, a možno ešte ani to nie. Zaraz sa vrhol na auto, hladká ho, ohmatáva, zo všetkých strán obkukáva, div neleští chromové časti.

Vystúpim a vravím: „Ahoj, kamarát!“

Vrástol do zeme, vyvalil na mňa belasé okále, potom odbehol.

Čo sa stalo? Prečo zdupkal?

Nijako som to nevedel pochopiť.

Dozvedel som sa to až o niekoľko dní.

Prišla jeho mama, ďalšia suseda z opačného konca našej ulice, a vraví mi: „Neviete, čo ste spravili.“

Stípol som. Vari dačo zlé?

Ale nie.

Pred niekoľkými dňami príbehne malý Mirko k mame, objíma ju a kričí: „Mama, mamulienka, mám veľkého kamaráta. Ľaľa, takéhoto!“ vyskočil na stoličku a ruky zdvihol vozvysok.

„A kohože?“ pýta sa mama.

„No uja, čo píše knihy.“

„Akýže je ti on kamarát, Mirko!“

„A je...! Vieš, čo mi povedal?“

„Keď povieš, budem vedieť.“

„Povedal mi: Ahoj, kamarát! Teda ja som jeho kamarát a on je zase môj.“

A to mu už mama nevedela vyvrátiť.

Odvtedy však, ak Mirko dačo vyvedie, mama mu povie:

„Chceš, aby som to povedala tvojmu kamarátovi?“

Mirko, pravdaže, nechce, to by bol preňho najväčší trest. A tak má Mirkova mama vo mne výborného pomocníka, aj keď mi je proti srsti, že práve ja som strašidlom svojho kamaráta.

Vždy v rovnakom čase ma vyčkáva, vyzerá.

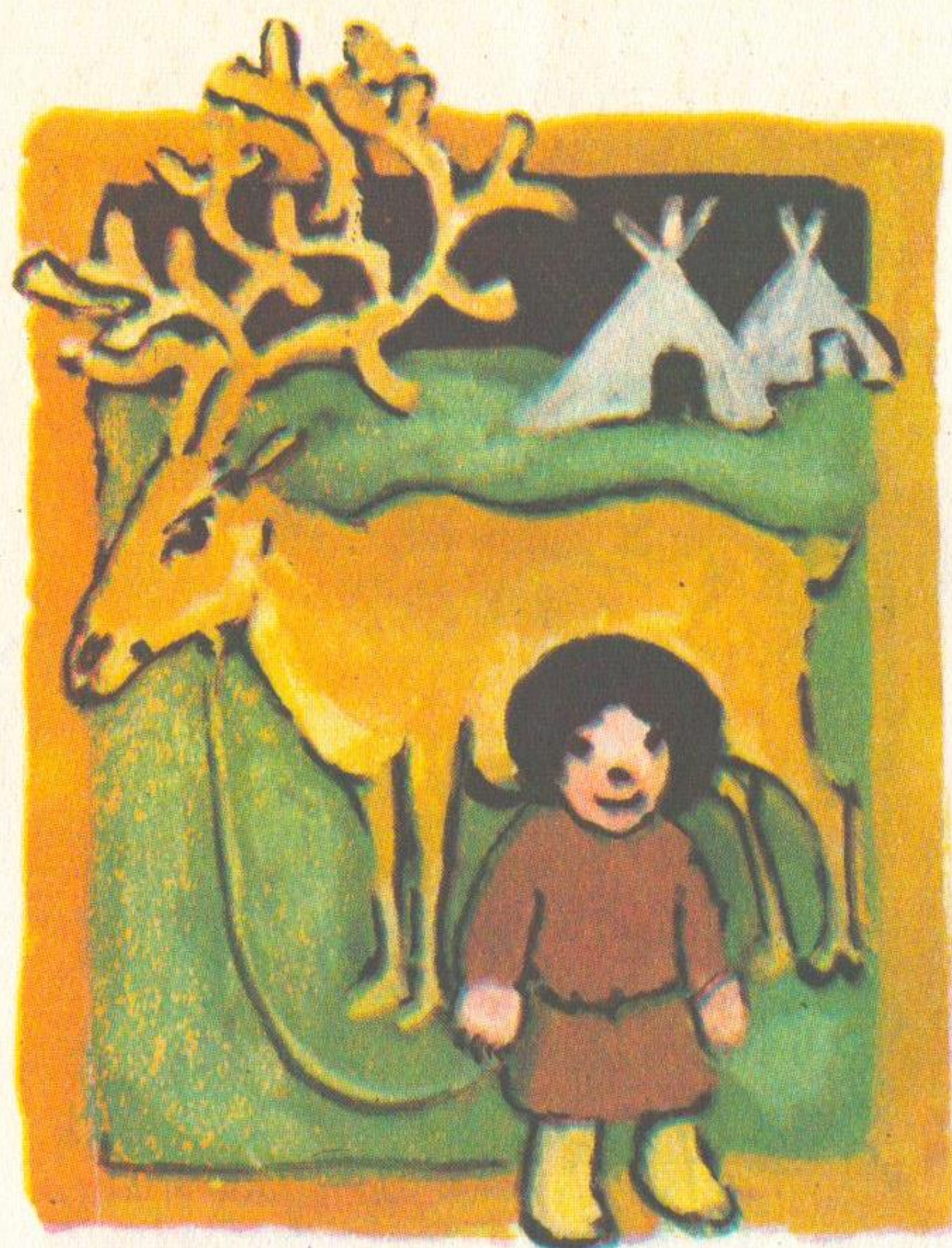
Vtedy mu nechutí hrať sa so seberovnými, hoci ich je plná ulica. Stane si pod slivku neďaleko našej brány a čaká. Nehne sa od brány, kým neprídem. Vyčkáva, aj keď prší; pritisne sa pod odkvap domu a vyčkáva. To nič, ak mu dajaká kvapka padne rovno na nos. Možno by čakal, aj keby fúriky z neba padali. Niekedy si ho posadím do auta a prevezieme sa zopár kilometrov. Sedí ani päť peňazí, slovka nepre-rečie, len hľadí to na mňa, to na utekajúcu krajinu.

„Tak ako, dobre ti je, kamarát?“ pýtam sa ho.

Nevraví, len prikývne. No oči, tie belasé okále mu zasvietia sťa hviezdy a celý sa od slasti zachveje.

Mám ja teda o jedno radostné trápenie navyše. Keď ma robota zdrží v meste, som ako na ihlách. Len aby môj kamarát dlho nečakal. Čo keď prechladne, mohol by aj horúčku dostať.

A stáva sa to dosť často, že musí dlhšie čakať. Ale je to dobrý, vytrvalý kamarát. Len na zimu sa musíme dajako ináč dohovoriť, aby som raz nenašiel pred bránou snehuliaka.

Ukrutná dievčina

ČUKOTSKÁ ROZPRÁVKA

Dávno-pradávnó žila v jednej osade rodina Čukču — chovateľa sobov. Chovateľ sobov pásol v tundre soby a v jarange bývala jeho žena s dvoma dcérami.

Mladšia dcéra Eminé bola ako všetky ostatné dievčatá. Pomáhala matke spracúvať kožu, šila odev a pekne vyšívala. A staršia Tigrené, hoci nerobila ženské práce horšie od iných, robila ich nerada. Buď odíde nadhlo do tundry, alebo o čomsi dumá nad šitím a za celý večer neurobí ani steh.

Raz poprosila Tigrené otca:

„Vezmi ma, otec, so sebou do tundry.“

„To nie je pre ženy, dcérka,“ vraví, „kto chce pásť soby, musí behať rýchlejšie ako ony. A laso musí hádzať tak, aby neminul cieľ.“

Od tých čias Tigrené ešte častejšie chodila do tundry. Keď sa otec znova vrátil do osady, Tigrené pristúpila k nemu a povedala:

„Naučila som sa behať. Teraz ma vezmeš?“

„Na ceste sem som videl divého soba. Pokús sa ho chytiť.“

Ako chcel byť had žiarovkou

JÁN KOVAL

Dlhý had, ktorý býval na kraji lesa vo vybielených skalách, zatúžil poznať širý svet. Niekoľko dní preto nič nerobil, len sa na slnku vyhrieval a poriadne jedol. Celý bachratý sa potom jedno ráno pustil dolu skalami, a keď prišiel na lúku, širokými kľučkami rýchlo postupoval dopredu. Prešiel takto až ku širokej rieke, kde ľudia stavali veľkú priehradu. Had nadvihol hlavu a pomaly si prezeral celé stavenisko. Tu a tam sa začudoval nad čudnými vecami, ktoré na stavbe videl, lenže ďalej sa neopovážil ísť. Až večer, keď slnko zapadlo a veľké lyžice bagrov prestali pracovať, začal sa zvedavý had šmýkať ďalej. Prišiel takto až k hrubému káblu, ktorý ležal na zemi.

„Laľa!“ zvolal had prekvapený. „Vyzerá celkom ako môj brat, len je dlhší. Musím sa doplaziť až k hlave. Možno sa dohodíme a všetko, čo vidím okolo seba, mi vysvetlí, aby som tým čudným mašinám rozumel.“

Had naozaj skrútil chvostom a plazil sa popri tučnom kábli dopredu.

„Jáj!“ vykrikol celý preľaknutý. Na konci nemal kábel hlavu, ale obrovskú žiarovku, ktorá svietila do noci a odháňala

tmu do najtmavších kútov. Každý, kto okolo nej prešiel, musel si zatieniť oči pred jej ostrým svetlom. I hadovi chvíľu trvalo, než si na veľkú žiarovku privykol. Niekoľko ráz sa zvrhol okolo nej, aj na chvost sa postavil, a keď si všetko dôkladne poprezeral, švihol sa koncom svojho dlhého tela po hlave.

„Tucet drevených fazúl do mojej tekvice!“ zvolal. „Že som na to skôr neprišiel. Pôjdem až na koniec tohto čudného hada a zistím, odkiaľ berie toľko sily, že mu hlava svieti ako drakovi. Aj ja sa to naučím a celý les sa ma potom bude báť.“

Ako si had zaumienil, tak aj urobil. Preplazil sa až na koniec kábla a tam zistil, že je zastrčený do zástrčky.

„I ja tam musím vtisnúť chvost,“ prikyvoval si múdro hlavou. „Len potom vojde do mňa sila a oči sa mi rozsvietia na celý les.“

Dlho-predlho sa mocoval s káblom, až sa mu ho podarilo vytrhnúť zo zástrčky. Sám sa hneď k nej postavil chvostom, a ako mieril, tak mieril, len aby jeho koniec vošiel do niektorej z dierok.

Podarilo sa.

„Júú!“ zručol plaz vo svojej hadej reči, keď ním elektrický prúd riadne potriasol. „Ale som si dal! Tucet tuctov zelených fazúl do mojej nepokojnej hlavy!“ častoval sám seba.

Od bolesti sa celý skrútil do kľbka a od ľaku sa vyzliekol z kože. Celú ju nechal pri kábli.

Keď sa had troška spamätal, pomaly sa odplazil nazad na kraj lesa, kde ho čakali slnkom vyhriate skaly. Nikdy viacej sa mu nežiadalo svietiť hlavou a byť pánom nad celým svetom.

Tigrené nič neodvetila. Vzala laso a odišla do tundry. O dve hodiny sa vrátila aj so sobom.

Otec musel slovo dodržať. Vzal ju na pastvisko. A odvtedy pásli soby spolu.

Minuli sa dva roky. Z Tigrené vyrástla krásavica. V tundre najrýchlejšie behala ona. Keď utekala, takmer sa zeme nedotýkala. Letela ani vták.

Začali sa o ňu uchádzať mládenci. Ale ona pytačom odpovedala vždy rovnako: „Pôjdem ja za toho, kto behá rýchlejšie ako ja.“

Raz stretla Tigrené s otcom stádo iného chovateľa sobov, ktorý mal syna pekného a rúcheho mládenca, naozajstného chovateľa. Keď zazrel Tigrené, veľmi sa mu zapáčila.

Tigrené pozrela na mládenca a po prvý raz sa jej v hrudi čosi zachvelo. Veľmi chcela, aby ju mládenec dobehol. Ale nedala na seba nič znať. Podala mu laso a povedala: „Ak ma dohoníš, budem tvojou ženou.“

A pustila sa do behu.

Tentoraz Tigrené nebolo ľahko utiecť pred mládencom. Bežala tak, že by ju ani vietor nebol dohonil. No mládenec bežal vzápät' za ňou, nezaostával.

Tigrené veľmi ustala, ale rozhodla sa, že vyjde na pahorok, popri ktorom bežali.

„Vyjdem na samý vrch a zastavím sa až pri strmine. Nech ma tam dohoní,“ povedala si.

Z posledných síl bežal mládenec za ňou hore vrchom. Div mu srdce nevyskočilo. Iba hrdosť ho nútila bežať ďalej.

Na vrcholec dobehli naraz. Tigrené zastala, mládenec k nej vystrel ruky, zatackal sa a mŕtvý padol na kamene.

Tigrené sa naklonila nad mŕtvym mládencom a horko zaplakala. Prišlo jej veľmi ľúto jeho i seba.

Vtedy Vládca Hôr ich premenil na kamene. Z toho kameňa, na ktorý sa premenila Tigrené, doteraz vyvierajú priezračný prameň. Dodnes ho aj nazývajú „Slzy ukrutnej dievčiny“.

Prel. NADA ŠOLTÝSOVÁ

Syn poľovníka Smela

ABCHÁZSKA ROZPRÁVKA

V jednej dedine žil poľovník Smel. Celý život lovil zvieratá a ich mäsom živil všetkých dedinčanov. Ľudia si ho za to vážili a vo všetkom mu pomáhali: siali na jeho poliach a pracovali na jeho hospodárstve. Zakaždým, keď šiel na poľovačku, sprevádzala ho polstovka dedinčanov s koňmi a oslami. Na ne nakladali celodenný Smelov úlovok. A keď sa zásoby zveriny minuli, Smel šiel zasa na poľovačku. So sebou brával aj svojho žiaka, susedovho chlapca Chnyša. Chlapec mu pomáhal nosiť výstroj a Smel ho za to učil vyslieďť zver.

No raz sa stalo nešťastie. Smel zomrel a zanechal ženu s malým synčekom. Celá dedina ho oplakávala: Akí sme boli šťastní, kým žil. Všetkých nás nakrmil zverinou. Len teraz sme pocítili, akého dobrodinca sme stratili!

Čas plynul. Smelov žiak Chnyš sa stal chýrnym poľovníkom a tiež zásoboval ľud zverinou, aj keď nie tak štedro ako Smel. Podrástol aj syn poľovníka Smela. Často bral otcovu pušku a strieľal do cieľa. Raz povedal otcovmu pomocníkovi: „Či by si ma nevzal so sebou na poľovačku? Pravda, ja zatiaľ ešte neviem zver zabíjať, no uč ma, ako môj otec učil kedysi teba.“

Po dlhom prosení Chnyš pristal na to, že vezme chlapca so sebou. Dohodli sa, že sa

stretnú v lese. Spokojný chlapec sa rozbehol domov, aby sa podelil o svoju radosť s matkou.

„Mama,“ uprosoval ju, „priprav mi poľovnícky výstroj. Chnyš sľúbil, že ma vezme za pomocníka. Rýchlo mi priprav výstroj, lebo prídem neskoro.“

„No toto!“ zvolala matka. „Veď si ešte dieťa. A napriek tomu sa bude s tebou lopotiť? Nech mu za to osud dožičí šťastie.“

Matka začala pripravovať výstroj: dala mu otcovu pušku, potom zvinula malú huňu a prevesila ju synovi cez plece. Chlapec prišiel na dohovorené miesto v lese, no Chnyš tam ešte nebol. A ani sa nechystal ta ísť. Vybral sa na poľovačku inou stranou.

Smelov syn čakal Chnyša, kým sa nezotmeľo. Potom sa vydal na spiatočnú cestu, no zablúdil. Nakoniec sa zastavil pred veľikánskym bukom. Na spodku kmeňa bola bütľavina. Chlapec do nej vliezol a povedal:

„Buk, tejto noci budem tvojím hosťom.“

O chvíľu začalo pršať. Neďaleko miesta, kde nocoval chlapec, pretekala riečka. Za riečkou v skale bol príbytok vládca lesa.

A tu sa o polnoci spoza riečky ozval hromový hlas:

„Starý buk!“

Z vrcholca buka, v ktorom sedel chlapec, bolo počuť odpoveď:

„Hej, kto ma volá?“

„Poď, už je čas,“ odvetil hlas spoza riečky.

Na to pán buka zavolať:

„Akože prídem, keď mám hosťa?“

„Keď máš hosťa, príď spolu s ním, či ho ja nemôžem privítať?“ ozvala sa odpoveď.

Vtedy pán buka zliezol dolu a povedal chlapcovi:

„Neboj sa ma, poď tade, kade pôjdem ja!“

Syn Smela sa mu zveril, cez plece si prevesil pušku, prehodil huňu a nasledoval ho.

Tak prišli k riečke, prepravili sa cez ňu a podišli k skale. Skala sa otvorila a znova zavrela za nimi. Chlapec sa rozhladol a vidí: všade horia sviece a za stolom sedia akísi ľudia. Pán buka nechal chlapca bokom a sám podišiel k stolovníkom.

„Buďte vítaný,“ pozdravili ho zhromaždení.

„Prečo si sa tak oneskoril? Myslel som, že prídeš skôr,“ povedal mu sivý úctyhodný starček.

„Vážený Ažvejps,“ odvetil mu pán buka, „akože som mal prísť? Chlapec zablúdil, uložil sa na noc v bütľavine môjho buka a povedal: ‚Som tvoj hosť.‘ Bolo mi ľúto nechať ho samého.“

Ažvejps, vládca lesa, zveri a vtákov, ochranca poľovníkov, sa spýtal:

„Kto je jeho otec?“

Pán buka odvetil:

„Tento chlapec je synom poľovníka Smela, ktorého si kedysi obdarúval zverou.“

„Vari už tak vyrástol, že môže sám poľovať? Veď by mal byť ešte dieťa.“

Vtedy pán buka začal rozprávať:

„Iste sa pamätáš, Ažvejps, že keď chodil na poľovačku Smel, brával so sebou mládenca menom Chnyš, aby aj jeho priučil lovu. Keď Smel zomrel, Chnyš sa stal poľovníkom.“

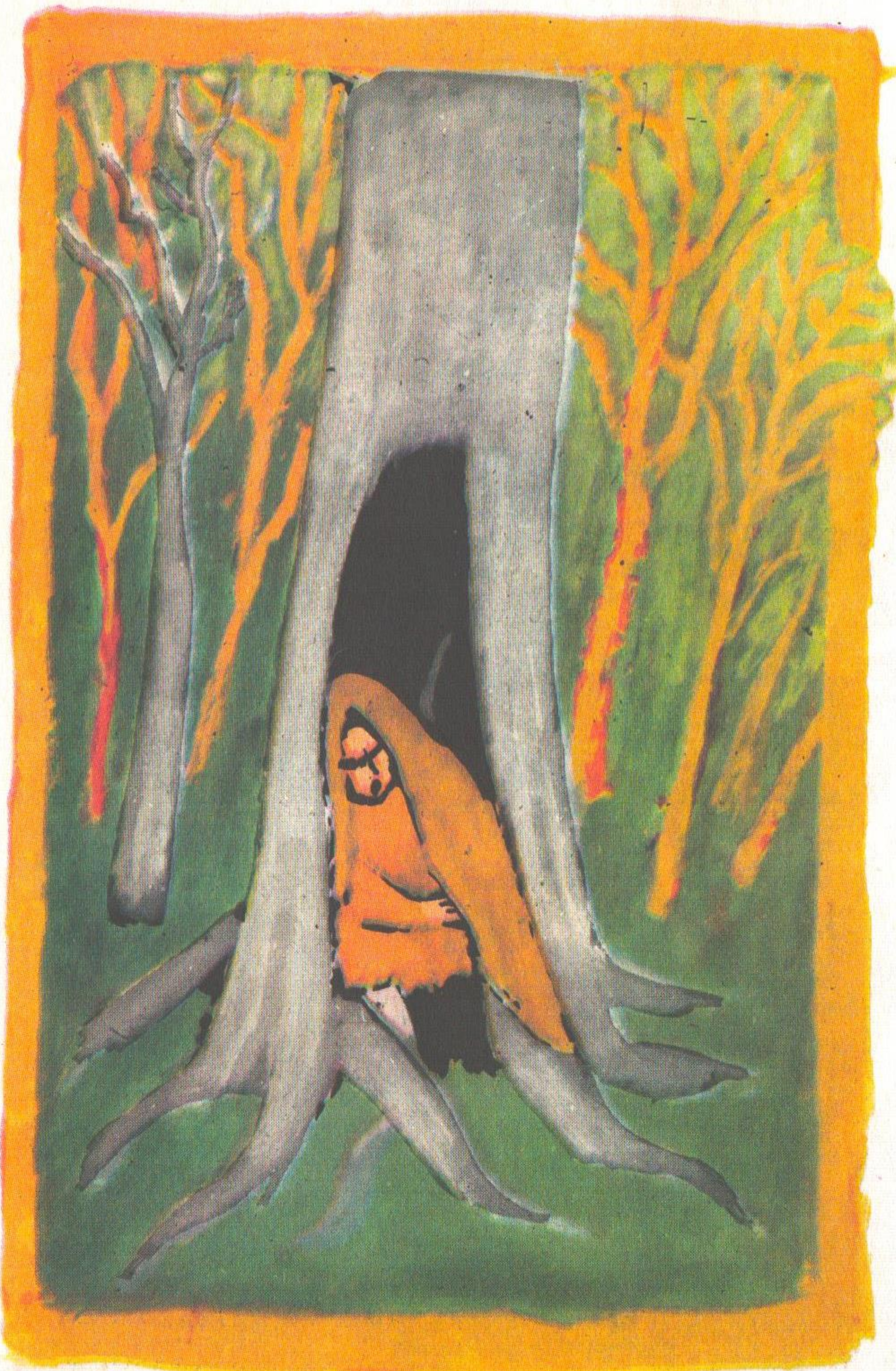

A malý Smelov syn prosil Chnyša, aby ho vzal na poľovačku. Chnyš sa tváril, že súhlasí, ale keď chlapec prišiel na dohovorené miesto, nikoho tam nenašiel. Vari by vzal ten samofúby Chnyš chlapca na poľovačku? Pobral sa celkom inou stranou. Keď sa zotmelo, chlapec sa pokúšal vrátiť sa domov, no zablúdil a ostal na noc v búťlavine môjho buka. Nuž a toho chlapca som priviedol sem.“

„Keď je tak,“ povedal Ažvejps, „ukáž mi ho.“

Pán buka priviedol chlapca. Ažvejps sa na neho pozrel a usmial sa.

„Veď je to ešte dieťa! Ja toho namysleného

Chnyša naučím, prejde ho chuť na také kúsky.“

„Nehanbi sa,“ povedal chlapcovi. „Sadni si, jedz a ničoho sa neboj. Môj priateľ, ktorý ťa priviedol sem, pomôže ti vo všetkom, musíš ho však poslúchať.“

Keď sa hostina skončila, pán buka chlapca odviezol. Vrátili sa k búťlavine a dobrodinec povedal chlapcovi:

„Sadni si, kde si sedel. Ráno, len čo sa rozvidnie, uvidíš neďaleko tura. Vystrel na neho, stane sa tvojou korisťou. Poslal ti ho Ažvejps, u ktorého sme boli v noci. Ale Chnyš bude nablízku. Začuje výstrel, príbehne a bude ťa prehovárať: ‚Vieš čo, povieme všetkým, že toho tura som zabil ja.‘ Na to mu odpovedz: ‚Dobre, ak si želáš, aby si všetci mysleli, že si tura zabil ty, udri trikrát po tomto buku a povedz: To, čo ja mám zabiť, i to, čo ty máš zabiť, nech od tohoto dňa pripadne tebe.‘“

Keď to pán buka dopovedal, zmizol vo vrcholci.

Ako predpovedal, tak sa i stalo. Svitlo, už sa dala rozoznať muška pušky. Tu neďaleko buka prešiel tur. Chlapec vystrelil a tur bol na mieste mŕtvy. Na výstrel príbehol Chnyš. Keď zbadal chlapca, začal sa ospravedlňovať:

„Dohovorili sme sa, že pôjdeme spolu na poľovačku, no nevdojak som ťa oklamal. Naháňal som zver a pustil som sa inou stranou. Potom sa zotmelo, a kde som ťa mal hľadať? Ale teraz ťa prosím, povedz všetkým, že som tura zabil ja.“

Chlapec chvíľu mlčal a potom povedal:

„Dobre, urobím, čo žiadaš, ale udri rukou trikrát po tomto buku a povedz: Nech od tohoto dňa všetka zver, ktorú ty zabiješ, i ktorú ja zabijem, pripadne tebe.“

Chnyš urobil, čo chlapec povedal. Potom sa vrátili do dediny a Smelov syn všetkým zvestoval:

„Poľovník, s ktorým som bol na poľovačke, zabil tura. Choďte po mäso.“

„To je šťastie!“ zvolali dedinčania. „Máme náhradu za Smela.“

Vzali kone, osly a pobrali sa do lesa. Chlapec ich zaviedol k zabitémuurovi. Stiahli z neho kožu, zobrali mäso a šli domov. Cestou chválili poľovníka:

„Zaobstarávaš nám mäso, ako predtým Smel.“

Onedlho prechádzali Chnyš a Smelov syn neďaleko miesta, kde bol zabitý tur. Tu vidia, že v úžľabine sa pasie srnčie stádo. Chnyš niekoľkokrát vystrelil, no ani raz netrafil. Začal strieľať chlapec a zložil celý tucet srn.

Keď sa vrátili z poľovačky, Chnyš zvolal ľudí a pred všetkými sa priznal, že nie on zabil neďavno tura, ale chlapec.

„Od dnešného dňa nemôžem viac pre vás loviť,“ povedal. „Tento chlapec, syn Smela, stal sa práve takým šikovným lovcem ako jeho otec. Odteraz vám on bude pomáhať a moja noha do lesa viac nevkročí. Hanbím sa ta ísť. Vy mi možno veľkodušne odpustíte, ale zvieratá by ma nebudaj vysmiali.“

Prel. JANA LEHOTSKÁ

Svadba

*Pôjde Juro do Levoče
Zlatovláske po vrkoče.
Odtiaľ skočí do Žiliny,
kde jej kúpi vázu z hlíny.
Potom ešte do Popradu
zbehne si vziať takú radu,
že má odísť do Vlkasa,
kde mu dajú zlaté prasa.*

*Keď s ním príde do Púchova,
začne si ho kŕmiť znova,
lebo svadbu chce mať v Modre.
Svadobníkom bude dobre!*

V oblakoch

*Čo sa to stalo nad ránom?
Pobil sa medveď s baranom.*

*Tak preto spať mi nedalo.
Do všetkých strán sa blýskalo.*

*A kde to bolo? V oblakoch.
Baran si zlomil pri tom roh.*

*Čo na to medveď? Do rána
naháňal toho barana,*

*že vraj mu preklal s vodou mech.
Len sa tak liala z mokrých striech.*

Tvrdohlavec

RUDOLF DOBIÁŠ

Odkedy dostal Barinec pod stromček lyže, začalo to s ním ísť dolu kopcom. „Na dnes hlásili sneženie!“ oznamoval triede sotva si sadol do lavice.

„Dážď!“ priecil sa Mrázik.

„Sneženie!“ trval na svojom Barinec. Počas celého vyučovania vydržal hľadieť do okna a čakať, kedy na zem spadne prvá snehová vločka. Zima však bola veľmi mierna, keď aj snežilo, zvyčajne padal dážď so snehom, a z lyžovačky nebolo zasa nič.

„Prečo nebývame v Tatrách?“ ľútostivo a vyčítavo šomral, akoby si želal, aby ho vypočul niekto, kto by mohol zariadiť príchod naozajstnej zimy. Jedného dňa sa jej napokon dočkal. Celý deň snežilo, ťažké a veľké vločky vlhkého snehu prikrývali zožltnuté trávniky. Barinec nemeškal a vytiahol lyže. Po trávniku sa ako-tak šmýkal, horšie bolo, keď sa chcel spustiť dolu príkrým briežkom vedľa samoobsluhy. Vlhký sneh pod lyžami ustupoval, premieňal sa na špinavú brečku, pod lyžami zaškripotali kamienky. Zopár ráz sa mu podarilo spadnúť, domov sa vrátil unavený, smutný a čierny.

Mama zalamovala rukami, otec obzeral lyže a zlostil sa sám

na seba, že mu neprišlo na um kúpiť synovi na Vianoce dajaký rozumnejší darček.

Barinec ležal v posteli, pil horúci čaj a s tranzistorom na uchu počúval predpoveď počasia na najbližšie dni.

„Oteplenie a dážď,“ znela predpoveď.

Zima ani nestačila prísť, a už ju vystriedala jar. Pousychali zablatené ulice a chodníky, trávniky sa prebudili k novému životu, iba Barinec bol čoraz zachmúrenejší.

„Čítaj, Barinec!“ vyvolala ho učiteľka na hodine ruštiny.

Barinec začal čítať. Najskôr o zime, o tom, ako boli dvory plné snehu a chlapi hrali hokej. O poznanie neveselšie pokračoval, keď musel čítať o tom, ako prišla jar, ako chlapi hrajú futbal, dievčatá zbierajú fialky a mama s babkou sadia zemiaky. Na konci veselo zanôtil: „Véselo býlo zimój!“

„Nieže tak!“ opravila ho súdružka. „Nevidíš?“

„Vidím,“ zašomral Barinec.

„Tak čítaj to, čo je v knihe napísané!“

„Véselo býlo zimój!“ tvrdohlavo opakoval Barinec.

Zúfalá učiteľka vykrikla: „Véselo vesnoj! Vari nevieš, že už je dávno po zime?“

„Viem,“ smutno potvrdil Barinec.

„Tak ešte raz!“

„Véselo býlo zimój!“

To už bolo na učiteľku priveľa.

„Daj žiacku knižku, Barinec!“

Barinec s jasnou, rozžiarenou tvárou podal učiteľke žiacku knižku, aby mu mohla do nej napísať prvú päťorku.

„Aspoň niečo,“ zašomral. „Aspoň nejaká pamiatka na tohtoročnú zimu.“ Zrazu bol šťastný a spokojný.

Zajace

LEV NIKOLAJEVIČ TOLSTOJ

Lesné zajace sa v noci živia kôrou stromov, poľné — oziminami a trávou, iné zas — obilnými zrnami na humnách. V noci zajace nechávajú v snehu hlbokú, viditeľnú stopu. Poľujú na ne aj ľudia, aj psi, aj vlci, aj lišky, aj havrany, aj orly. Keby zajac chodil iba rovno, hneď za rána by ho podľa stopy našli a chytili;

ale zajac je bojko, a bojzlivosť je jeho spása.

V noci chodí zajac po poliach a lesoch nebojácne a zanecháva priame stopy; no len čo svitne ráno, nepriatelia sa zobúdzajú: počut brechtot psov, vrzganie saní, hlasy sedliakov, šramot vlka v lese a zajac sa začne od strachu metať z jednej strany na druhú. Skočí dopredu, no vtom sa čohosi zľakne — a beží po svojej stope nazad. Zasa dačo počuje — ozlomkrk šibne nabok a trieli zo svojej stopy kade ľahšie. Znova čosi zašuchoce — zajac sa zvrtnie a uskočí nabok. Keď sa rozvidnie, ľahne si.

Včasráno poľovníci skúmajú zajáciu stopu, blúdia po jedných i po druhých stopách a skokoch a čudujú sa, aký je zajac prešibaný. A zajkovi ani na um nezišlo prejsť niekomu cez rozum. On sa iba bojí.

Prel. NAĎA ŠOLTÝSOVÁ

Kľukaté cesty Slovenska

JOZEF DUNAJOVEC

Ipeľ

Ťažko by sme našli na Slovensku tvrdošivejšiu riečku od Ipeľa. Mnohí ľudia síce ani dobre nevedia, kde tečie, ale to iba preto, že Ipeľ je raz potôčikom, raz veľtokom, takže ho ešte aj Rimania vo svojej dobe označovali po Váhu a Hrone za tretiu najdôležitejšiu cestu a rieku k „čiernym horám“.

V čase keltského osídlenia a ešte i v časoch rímskych pokrývali jeho povodie najmä tisiny. Dodnes sa jeho jeden prítok volá Tisovník a sú tu aj dedinky: Veľký a Malý Tisovník. Keďže tis pokladali Slovania za drevinu škodlivú dobytku (obsahuje otravný alkaloid), ťali do nej ostošesť. Dnes je Ipeľská dolina úplne odlesnená.

Ročne sa Ipeľ rozvodňuje najmenej tri razy a takmer vždy počas zberu sena. Vtedy idú dolu Ipeľom nielen kopy sena so zajacmi, ale aj výstražné správy. Z Málinca napríklad príde povodeň do Kalinova za 12 hodín. To je čas, za ktorý musia všetci ľudia a všetkými možnými spôsobmi zachraňovať na dolných lúčkach, čo sa dá, inak sa môžu chytať predávať dobytok. Ipeľ zaplavuje 15 500 hektárov najúrodnejších lúč.

Sto krokov pod kótou 1058 označujúcou vrch Ipeľ vo Veporskom rudohorí vyteká pramienok. Na rozdiel od slávnych riek ipeľská studnička s krištáľovou a výbornou vodou nie je označená pamätným mramorom, hoci by stálo za úvahu, či by si naše rieky nezaslúžili označiť hlavné začiatky svojej cesty medzi ľudí tabuľou s nápisom. Nemuseli by sa ľudia dohadovať, ktorý prameň sa „ráta“ už do príslušnej rieky a ktorý

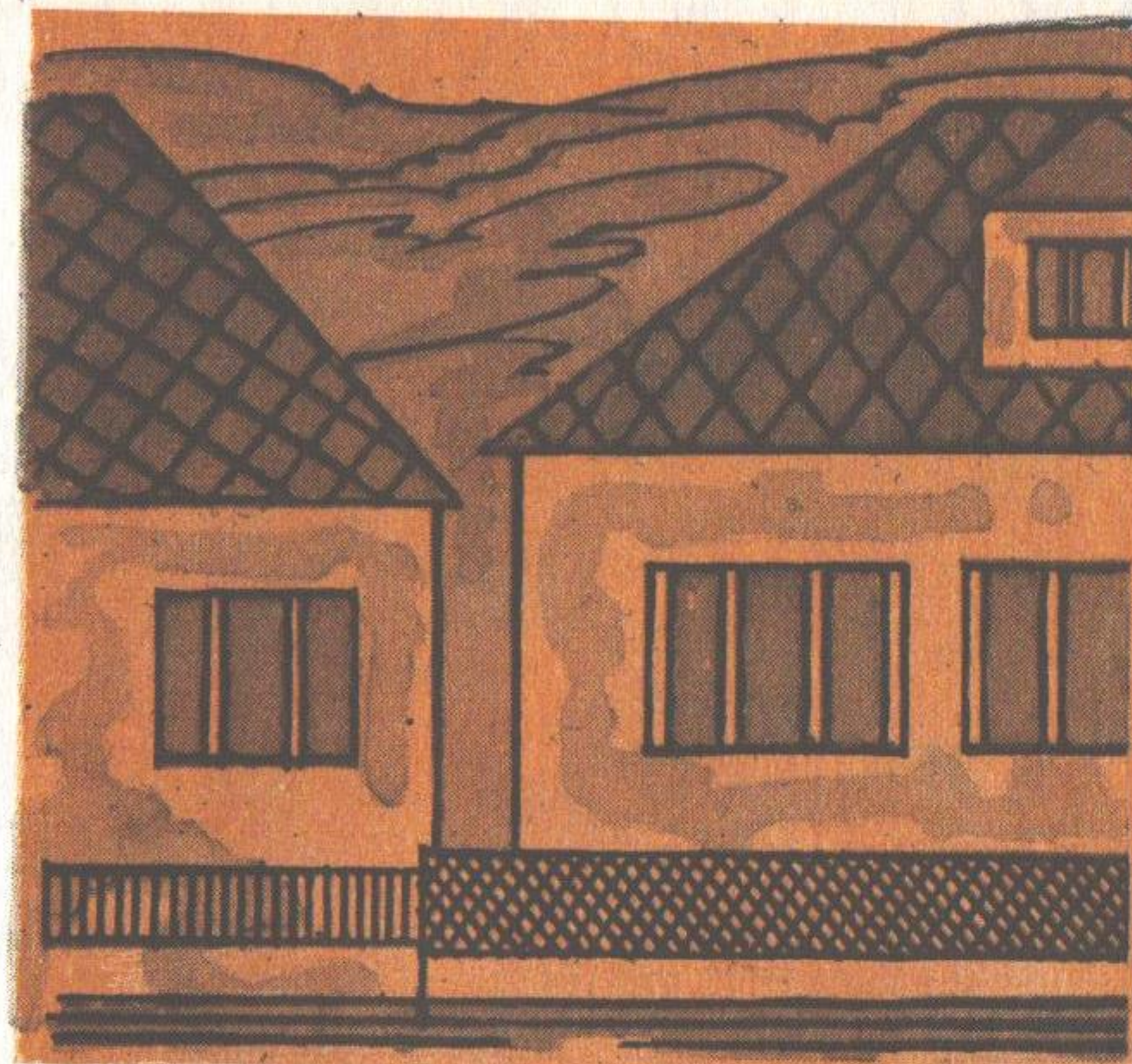
je iba prítokom. Takto máme napríklad podľa miestnych rád niekoľko začiatkov Váhu i Hrona. Našťastie pri prameni Ipeľa stojí pomník najdôstojnejší, sám vrch Ipeľ. A kúsok pod ním má drevorubač peknú chalúpku a lúčku, ktorú ako prvý na Poiplí zavlažuje nevelkým jarčekom. Na večne zelenej lúčke môže vždy pásť kravy, čím symbolicky predpovedá Ipeľ veľkú úlohu pri zavlažovaní družstevných vysmádnutých poľí na strednom i dolnom Ipeľi. Ďalší ošoh robí Ipeľ človeku tým, že v týchto pasienkárskych oblastiach napája stáda. Kúsok od studničky už živí pstruhy, a najmä raky, a len čo príde do prvej dediny, Málinca, urobí ošoh, o ktorom by azda najlepšie vedel povedať družstevný účtovník. V mieste najväčšieho spádu, nad dedinou, sa vždy usádzali remeselníci — hámorníci a mlynári. Dnes tu po nich zostali už iba skromné pamiatky, zato dodnes tu pri každej búrke duní a hrmoce. Nečudo, keď sa v povestiach rozpráva o týchto miestach ako o pekelných silách. Tie čertiská však za jednu búrku namerú toľko kamenia, že JRD každoročne utŕži za štrk a lomový kameň Ipeľom privezený až do „obchodného skladu“ poriadnu kôpku peňazí. Potom sa však už Ipeľ pokojne vyzdobí vencami jelší a vŕb a spenený vybehne na peknú nivu.

Rieka Štiavnica, ktorá sa prilieva na šesťdesiatom kilometri, je najnevďačnejšou dcérou Ipeľa. Keď po ceste od Lučenca už Ipeľ opeknel a špinu uložil na vŕby a lúky, naraz sa do priezračnej vody votrie odporná tekutina, kalná, striebristosivá. Ešte i po kilometri rozoznáš Ipeľ od Štiavnice.

Ipeľský kraj dnes pomaly, ale plánovite mení svoju podobu. Na ornú pôdu sa odvodnilo takmer 15 000 hektárov pôdy.

Nad Brezničkou vznikne pre poľnohospodárstvo nádrž s obsahom 25 miliónov kubíkov vody. O niečo menšia, protipovodňová i zavlažovacia nádrž sa plánuje pri dedinke Muli. V Ružinej na Teplickom

potoku bude 5,6 milióna kubíkov vody a rovnaké množstvo vody nahromadí Šavolská nádrž na potoku Suchá. Na prítokoch Ipeľa sa však uvažuje i s ďalšími zavlažovacími nádržami s obsahom vody do pol milióna kubíkov.

Všetky nádržky budú slúžiť poľnohospodárom, no práve tak i na zveladenie rybárstva, vodnej hydiny, ako aj na rekreáciu a športové vodáctvo. Pozdvihnú nielen materiálnu, ale i kultúrnu úroveň obyvateľstva.

Na záver ešte spomeňme, že Ipeľ je 250 kilometrov dlhá rieka, ktorej povodie meria 5150 km² plochy. V povodí leží 256 obcí a osád, z ktorých väčšina nemá viac ako 500 obyvateľov, čo je pre južnú oblasť Slovenska rarita. Dolnú časť Ipeľa ovplyvní vodné dielo Nagymaros, a raz možno budeme svedkami lodnej dopravy z Dunaja až do Šiah.

ILUSTRUJE FRANTIŠEK HÜBEL

Ježko na návšteve

MÁRIA PROHÁCKOVÁ

Po Novom roku sa ježko vybral navštíviť susedov. Vyhrabal sa spod lístia a snehu a šiel.

Cestou nestretol nikoho. Iba čierne vrany krákali a krúžili nad snehovou prikrývkou. Boli hladné. Hľadali nejakého uzimeného, hladného zajačika. Veru by ho zmárnili. Potom ježko zastal. Zjavila sa pred ním na snehu akási tmavá kôpka. Priblížil sa, bola to nehybná sýkorka. Od hlada a zimy zahynula. Lútostivo pokrútil hlavou a šiel ďalej.

Horko-ťažko došiel k susedom.

„Smutno je vám, smutno?“ spýtal sa ich.

„Akoby aj nie. Je veľa snehu a musíme byť schúlení pod lístím.“

„Sneh je osožný,“ odvetil ježko. „V zemi je veľa živočíchov, hľuzy, korene, oziminy, a sneh toto všetko chráni pred silným mrazom ako teplá perinka.“

„Hm, hm,“ pokrútili susedia hlavičkami. „Mysleli sme, že je len škodlivý.“

„Je aj taký. Vtáčiky ho nemajú rady, lebo im zasype potravu.“

„Predsa je nám len dobre.“

„Pravdaže,“ povedal ježko. „Cez leto ste stučneli, teraz aspoň trochu schudnete.“

Za takúto múdru reč prikotúľali ježkovi zo zásobárne tučného chrústa.

Serenádnik

JÁN ŠTIAVNICKÝ

Kto nepoznal nášho Kolumbusa, ten nevidel poriadneho učiteľa zemepisu. Už pohľad na neho stál za to. Podľa Vierky, ktorá rada používa cudzie slová a trúsi ich aj tam, kde vôbec nepatria, bol „impozantný“. Pre nás ostatných mal podobu nižšieho chlapíka, ktorému už dávno zabudli na hlave rásť vlasy, má zahnutý nos, veľké ústa, po obidvoch stranách zakryté hrubými fúzmi. Tie fúzy čímsi pripomínali mroža, a keď nás začal učiť, ktorýsi zo spolužiakov mu navrhol aj meno z tohto zvieracieho druhu, ale nakoniec predsa len ostal Kolumbusom. Najzaujímavejšie bolo pri ňom skúšanie.

Kolumbus nedával otázky, on ich na nás strieľal. Gulometom.

„Poľsko?“ opýtal sa krátko, akoby zarapčal ťažký gulomet. Vzápätí už padali ďalšie guľky rovno do tela odsúdenca. „Počet obyvateľov? Hlavné mesto? Priemyselné centrá? Prístavy? Rudné ložiská?“

Kým sa skúšaný stačil spamätať, Kolumbus už vychrlil celú dávku a čakal. Boli takí, ktorí sa vzdali po dvoch-troch otázkach, a tí sa nikdy nad štvorku nevyšplhali. Kto vydržal polovičnú salvu, bol trojkár alebo dvojkár. Trojštvrťinový mali dvojky, ale k jednotke sa nikto s čistým svedomím nedostal.

Po polroku sme dostali nového spolužiaka. Priviedol ho sám otec, správca v dome dôchodcov, a keď sa rozlúčil s triednym, nechal svojho synátora na hodine zemepisu. To bolo niečo pre Kolumbusa! Hneď pristúpil k lavici, kde si nový žiak na príkaz triedneho sadol, a vystrelil:

„Ako sa voláš?“

„Leo Mliak.“

„Páni,“ zašepkal Krížalka, „to meno mu musela stará mama kúpiť v Tuzexe!“

„Ticho!“ zvolal prísne Kolumbus a zamra-

čeným pohľadom sa pozrel na Krížalku. „A zemepis sa rád učíš?“ vyzvedal sa ďalej Kolumbus.

„Učím...“

„Tak sa na to pozrieme,“ povedal Kolumbus.

„Zloží sa po tretej šupe,“ šeptom povedal Mišo.

„Ani prvú nechytí!“ odvrkol Marián.

„Uvidíme,“ neisto povedal Jožo.

„Hlavné mesto Portugalska?“ vystrelil skúšobnú strelu Kolumbus.

„Lisabon!“ v okamihu vrátil Leo.

A potom to šlo. Čím Kolumbus rýchlejšie pálil zo seba otázky, tým Leo svižnejšie odpovedal. A nie kľučkami, ale rovno. Strela a späť! Šupa a odkop! Nestačili sme obracať hlavy od Kolumbusa k Leovi a nazad. Po

pätnástich minútach sa Kolumbus vzdal. Prvý raz, a dokonale, odkedy nás učil zemepis. Zhlboka sa nadýchol, spakruky si utrel ústa, vyrovnal našuchorené fúzy a povedal:

„Dobre!“

Cez prestávku sme sa všetci zhrkli okolo Lea. Na čudné meno už každý zabudol.

„To si vo všetkom taký?“ vyzvedal sa Krížalka.

„Zemepis sa mi páči,“ priznal sa Leo.

„I recituješ?“ priskočila k nám Lujza.

„Daj pokoj!“ zaháňal ju Vendelín. „Myslíš, že každý láme slová len do veršov?“

„A futbal?“

„Zahrám si,“ prikývol Leo. „A rád...“

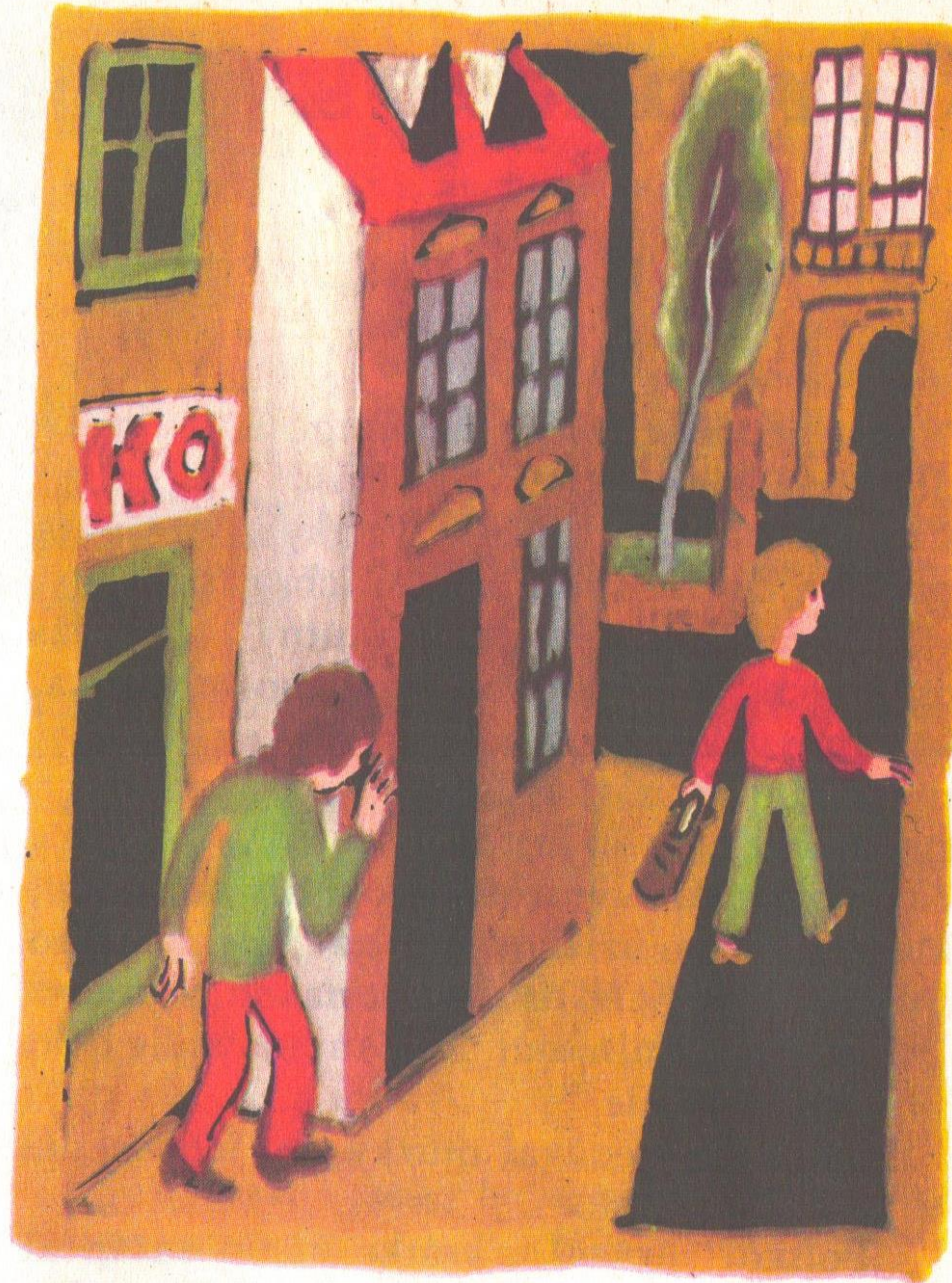
„Kridlo?“

„Radšej v zálohe.“

Zacengalo. Bola matika. Leo ani tu neliezol pozadu, i keď mu počty nešli tak ako zemepis. Ale kto bol majster u Kolumbusa, ten bol majstrom i v triede. A Leo nesklamal. V medzitriednom zápase dal gól a vyhrali sme nad pyšnými deviatakmi. Rýchlo postupoval po rebríčku obľúbenosti hore, a ani nie za mesiac už patril medzi najlepších v triede nielen v učení, ale i v športe. „Kanón“, ako sme hovorili triednej extralige, a on patril medzi tých, čo strieľali riadne na hodinách i do brány.

A predsa mal Leo Mliak jedno tajomstvo. Každý piatok, nech sa pomimo školy čokoľvek robilo, zmizol hneď po vyučovaní ako para pri chemickom pokuse a nikto ho nemohol do soboty rána nájsť. Mišo tvrdil, že preto sme prehrali v piatok zápas so šiestakmi, lebo náhradník Peter nevedel trafiť loptu. Eržika si zasa nahovárala, že pri pionierskej scénke sa preto poplietla, lebo Leo Mliak ako primadonna neprišiel v piatok popoludní dva razy na skúšku.

Zaumienil som si, že Leovo tajomstvo vypátram, a od dedka som vyžobronil šalátové vydanie „Rukováti domáceho pátrača“, ktoré raz v slabej chvíli kúpil na jarmoku od akéhosi priekupníka. Takto vyzbrojený vypýtal som sa hodinu pred skončením vyučovania k zubárovi a za školou som sa ukryl. Keď sa ukázal Leo Mliak, potajomky som ho sledoval. Pátranie

som musel zastaviť pred staršou budovou vo veľkej záhrade, kde bol byt správcu Domu dôchodcov. Podľa zvukov som zistil, že Leo sa napcháva, pritom mame referuje o vyučovaní. Naraz však povedal:

„Už musím ísť, mama...“

„Choď, aby nečakali,“ odpovedala mu mama.

Stačil som skočiť za múr, lebo v nasledujúcej chvíli vyšiel Leo a niesol v ruke puzdro.

„Azda nie je Holmesom?“ opýtal som sa sám seba nahlas. „I ten občas cifroval prstami po strunách.“

Potom som si musel len pretierať oči. Leo Mliak vošiel do veľkej sály, kde na neho čakali dedkovia a babky. Zoblíkol si kabát, opatrne vybral husle z puzdra, vyšiel na malé pódium a začal hrať. Starkí ho počúvali a po každej skladbe tleskali. Teda tu je tvoje tajomstvo, usmial som sa, zoskočil z rímasy a utekal domov.

„Viete, čo je náš Leo?“ spýtal som sa potom v triede.

„Čo?“

„Serenádnik!“ zvolal som. „Fidliká... Takto,“ zahral som prehnutý v páse na neviditeľných husliach. „A viete komu? Starým dedkom a babkám.“

„Netáraj!“ zavrátil ma Krížalka.

„Holmesovsky som vysledil, čo robí každý piatok. Keď chcete, môžeme sa tam ísť na budúci piatok pozrieť.“

„Ideme?“ opýtal sa Vendelín.

„Hej,“ rozhodol za všetkých Mišo.

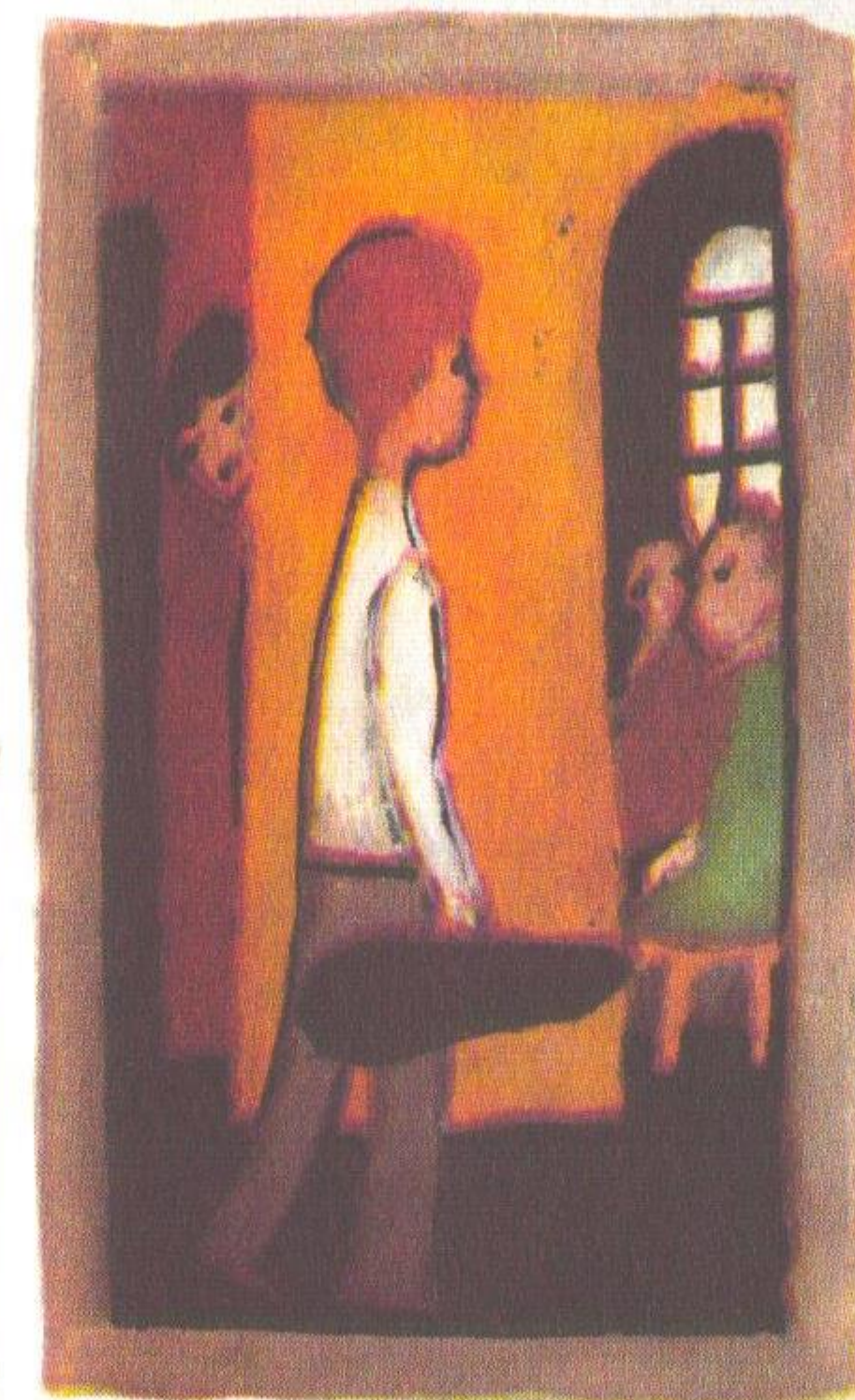
Leďva sme sa vedeli dočkať piatka. Hneď po vyučovaní každý vyrazil na vyhliadnuté stanovisko vopred určenou trasou. Utajili sme sa a čakali. Okolo pol tretej sme videli Lea, ako sa dôstojne nesie od správcovho bytu k veľkej dvorane.

„Paganini ide, klobúky dolu!“ zašepkal Krížalka.

„Mlč, lebo spravím z teba zemiakovú kašu!“ pohrozil Mišo.

Leo vošiel dnu a vzápätí sme videli jeho bielu, vpredu našuchorenú košeľu s čípkami. Dedkovia, babky, ba aj niekoľko sestier sedelo v kreslách a s napätými tvármi pozerali na Lea.

„Dnes vám zahrám niekoľko serenád,“ povedal Mliak nahlas. „Prvá bude patriť babičke Volánkovej, ktorá bude mať zajtra osemdesiattri rokov.“

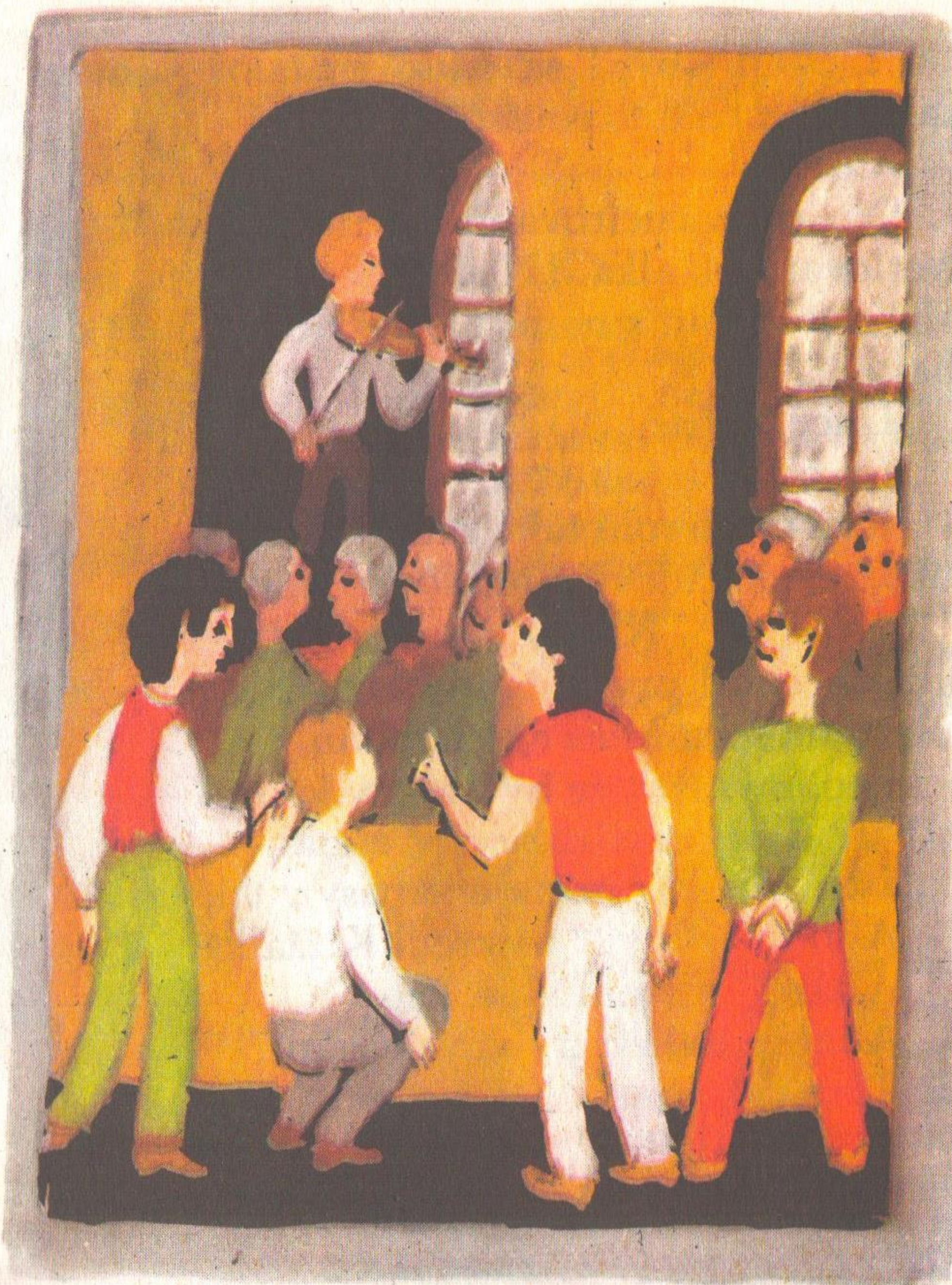

Zaznel potlesk a Leo si podložil svoje fidlovačky pod bradu. Videl som mu rovno do tváre. Prvý tón bol celkom tichý.

„Ó,“ utrúsil Mišo, „začína mätko. Mal som si od nášho deda požičať ušnú zosilňovačku.“

Postupne Leo hral hlasnejšie a hlasnejšie. Videl som babku Volánkovú, ako si rožkom veľkej šatky utiera kútiky očí, i dedka, ktorý si priložil k ušiam

obidve dlane, len aby mu nič neušlo.

A Leo sa prekonával. Skladba nasledovala za skladbou a nás sa zmocňovalo vzrušenie i smútok. Počúvali sme Lea a zároveň každý z nás túžil aspoň nakrátko stáť na jeho mieste, aby mohol pozeráť do vráskavých tvárí a vidieť v nich radosť, drobnú, ale o to vďačnejšiu.

Prešli takmer dve hodiny, keď Leo zahral poslednú serenádu a niekoľkými slovami sa rozlúčil s dôchodcami. Tleskali. A my spolu s nimi.

Vtedy nás Leo zbadal. Aj sa preľakol, i usmieval sa, ale ešte s husľami v rukách pristúpil k oknu.

„I vy ste počúvali?“

„Hej,“ povedal Mišo za všetkých.

„Kde si sa naučil tak hrať?“ vyzvedal sa Marián.

„Dedo bol učiteľom hudby. Mal veľmi rád Janáčka a podľa neho mi dal i krstné meno, aj keď skrátene. On sa volal Leoš.“

„Ty,“ prichytil sa Mišo prstami Leovho kabáta, „prečo to robíš?“

„Čo?“

„No to muzicírovanie každý piatok,“ vysvetľoval Krížalka. „Nechce sa ti hrať futbal? Alebo ísť spolu s nami na hokejový zápas do mesta?“

„Chce, občas...“

„No a?“

„Keď im to robí takú radosť,“ rozhodil Leo ruky za odchádzajúcimi dôchodcami.

Zmlkli sme. Každý o čomsi rozmýšľal, ale nikto nechcel prvý otvoriť ústa. Nakoniec to zobral na seba Mišo ako kapitán.

„Leo, myslíš si, že by ich bavilo pozeráť i na futbal? Taký medzitriedny zápas.“

„Iste. Mnohí pozerajú zápasy v televízii.“

„A ľudové fóry?“ vystrelil Krížalka.

„A ako!“ rozosmial sa Leo.

„A tance našich triednych sukni?“

„Tiež...“

„Mohli by sme sa potom dohovoriť,“ pomaly povedal Mišo.

„Na čom?“

„Keby sme tak občas urobili dedkom a babkám program. Naša trieda... Vždy niečo iné. Tvoj otec je správca, nenahneval by sa?“

I stalo sa. Každý druhý piatok robí naša trieda program v Dome dôchodcov. Raz šport, potom muzika, kvízy, tance, recitácie. Ani sami sme nevedeli, čo všetko vieme. Teraz sa chystáme na spoločný večierok. Leo nacvičuje novú skladbu, Ria drví klavír, Peťo s Olinou budú mať kúzelnícke číslo, Vlado akrobaciu, ja prečítam niečo z Rukoväti domáceho pátrača, a Krížalka si sám napísal monológ na všetkých učiteľov. Kolumbusovi venoval o sedem riadkov viac, lebo on objavil nepriamo Lea. Tajomstvo piatkových popoludní sa rozplynulo. Jedno sa však nezmenilo. Meno Lea Mliaka... Navždy ostane pre nás Sere-nádnik.

Vítaz z Korbelian

NATAŠA TANSKÁ

Už tri dni sa Peťko a Paľko zamykajú v kôlni.

Voľačo tam robia, a Lucka nevie čo, lebo zakaždým, keď sa zaprie do dverí, Peťko a Paľko kričia:

„Ideš! Počkaj, len čo ťa chytíme! My ti ukážeme špehovať!“

Dnes si Lucka povedala, že sa priblíži ku kôlni celkom potíchu, aby ju bratia nezbadali.

Aj sa jej to podarilo.

Pozerá pomedzi latky, a čo nevidí! Peťko a Paľko si tu majstrujú hurtovnice.

Budú preteky!

Lucka potíchu odišla od kôlne, sadla si pod čerešňu a rozmýšľa:

Budú preteky a mňa Peťko s Paľkom zasa nezoberú, lebo som dievčisko. A ja by som tak chcela pretekať!

Vieš, čo nevieš?

PRALINKY

Poviete: pralinky — a každý si hneď predstaví chutné, čokoládou poliate bonbóny. Meno dostali po grófovi de Pralin.

Gróf de Pralin žil v Paríži v 17. storočí a jeho starý sluha vedel robiť znamenité čokoládové cukríky. O sluhovo meno sa však nikto nestaral, každý chválil len grófa Pralina, ktorý touto pochútkou uctieval svojich hostí.

RÖNTGEN

Pri niektorých onemocneniach pošle vás lekár na röntgen. V zatemnenej miestnosti presvieti vám telo zvláštny prístroj a lekár uvidí vašu kosť aj vnútornosť: žalúdok, srdce, pľúca. A môže ustáliť chorobu. Záhľadné lúč, ktoré prenikajú ľudským telom, objavil v roku 1895 nemecký fyzik Wilhelm Conrad Röntgen.

SENDVIČ

John Montague, lord zo Sandwichu, zaistil svojmu menu nesmrteľnosť smiešnou maličkosťou: vymyslel obložený chlebič. Stalo sa to takto:

Lord bol vášnivým kartárom. Keď sa pustil do hry, nejestvovalo pre neho nič na svete, nedal sa z hry vytrhnúť ani obedom, ani večerou. Lenže žalúdok sa aj pri hre hlásil o svoje právo, najmä keď lord hral niekedy dvadsaťštyri hodín v jednom ťahu. Aby nemusel hru prerušiť, vymyslel núdzové jedlo, obložené chlebičky. Podľa neho nazývame obložené chlebičky sendvičmi.

E. Z.

Vieš, čo nevieš?

Kukulienka

Striasa z duba kukulienka žalude,
kuká, že si hniezdo stavať nebude,
radšej horu sto ráz za deň obletí,
ako by sa mala starať o deti.

Že je hniezd plný les
a že ona do jedného
vajičko dá ešte dnes.

Povedala, a aj dala —
a dnes to jej kukúča
v cudzom hniezde
veľké očka vypúča!

Labutienky

Či tá vrba náhodou
sklonila sa nad vodou?

Čoby, to sa uzerá
do zrkadla jazera.

Vidí sa tam? — Ale ba,
vodenka sa kolembá.

Kto ju hojdá, kto ju čerí?
Dve labute s bielym perím.

Dve sestrenky-labutenky,
samý páper, krčik tenký.

Sú ako dve princezničky.

Budú sa mi snívať sničky,
že príde princ na koni
a tie biele labutenky
v krásne dievky premení!

To sa povie, pretekať... ale ako si ja urobím hurtovnícu...
O niekoľko dní bol za potokom na vršku ukrutný huriavk.
Chalani z dolného konca usporadúvali preteky hurtovníc.
Mišo Barajovie mal bielu pásku okolo rukáva a na nej
pastelkami namaľovaný nápis: Usporiadateľ.

Vykrikoval na chalanov:

„Zoradte sa podľa čísiel!“

Peťko a Paľko sa zoradili za seba. Mali číslo osem a deväť.

Keď už boli všetci pretekári zoradení, vynoril sa spoza vrška
chalan, ktorého nik z dolniakov nepoznal: mal veličizné
nohavice, čierne okuliare, čo mu padali z nosa, a na hlave
kúpaciu čiapku ako helmu.

A keby len to: mal so sebou káru, hotové čudo.

„Čo tu chceš?“ povedal usporiadateľ.

„Chcem tiež pretekať,“ povedal neznámy chalan.

„A odkiaľ si?“

„Z Korbelian,“ povedal neznámy chalan.

„Môžeš pretekať ako hosť,“ povedal usporiadateľ.
dôležito, „na takom čude aj tak nič nevyhráš.“

Chalan dostal číslo desať, zaradil sa a preteky sa začali.

Hurtovníce letia dolu kopcom, pomedzi skaly, cez mláky
a jamy, a dolniaci pozdĺž trate kričia:

„Pridááááj!“

Neznámy chalan letí ako raketa, predbehol osmičku
i deviatku, čľupne do mláky, ostrieka ho, že mu ani tvár
nevidno, ale frčí ďalej, rýchlejšie, ešte rýchlejšie... Cieľ!

Čuduj sa, svete!

Vyhral!

Pretekári sa okolo neho zhrkli:

„Ukáž to čudo!“

Keď sa dobre prizreli, vidia: je to obyčajná nákupná taška
na kolieskach a vzadu má priviazané kolieskové korčule!

Peťko a Paľko sa na seba pozreli:

„Veď je to taška našej mamy!“

Len čo to cezpoľný chalan počul, začal odušu utekať.

Dolniaci za ním.

Keď chalan preskakoval potok, pošmykol sa, voda mu
ošplechla zablatenú tvár a chalani na brehu skríkli:

„Lucka!“

„Že nam to neprišlo na um, s tou maminou taškou,“ vraví
Peťko Paľkovi, keď vlečú domov víťazné vozidlo.

„A dievčisko na to príde,“ povie Paľko, „a ešte aj vyhrá.
Vykváčeme ju?“

„Vykváčeme,“ povie Peťko.

Valibuk a Janko Hraško

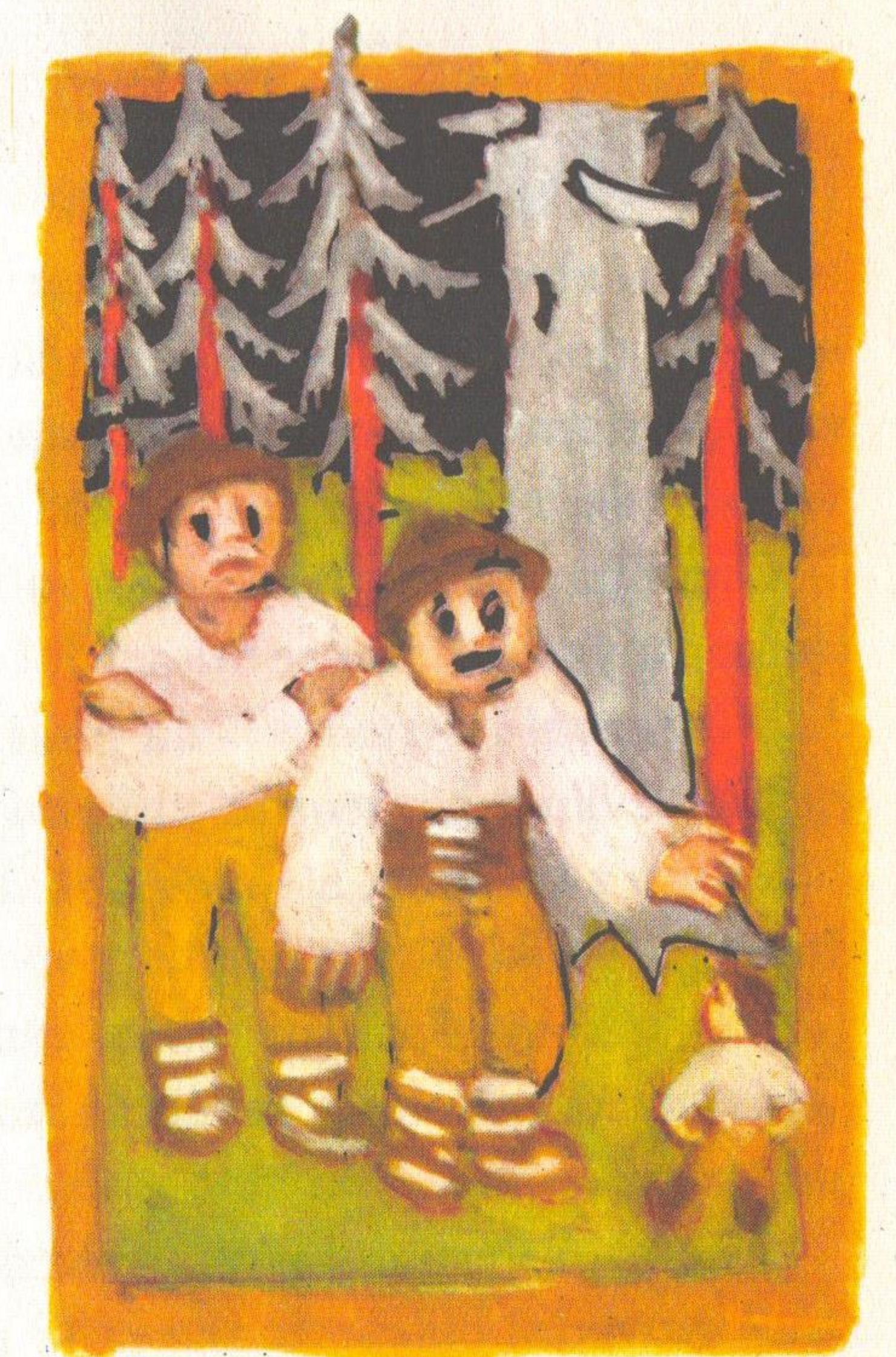
JÁN NAVRÁTIL

Vybral sa raz Valibuk
do bučiny zvaliť buk.
Tisne, šklbe, ale buk
neurobí ani puk.

„Nedokážeš zlomiť drevo?“
smeje sa mu Lomidrevo.
Tisnú, šklbú, ale buk
neurobí ani puk.

„Pre dvoch je to práca ťažká.“
Zavolali Janka Hraška.
Tisnú, šklbú, zrazu puk!
Už sa rúti veľký buk.

Janko Hraško strčil si ho
ako pierko za klobúk.

O polievkovom kameni

ÍRSKA ROZPRÁVKA

Bol raz jeden tulák a ten večne chodil krížom-krážom po širom kraji. Nechodil po pýtani, ale žil iba tak z ruky do úst. Často mu hladnému kováči v žalúdku klince kuli a ľadový vietor ho do kosti vydrvil, lebo mal iba úbohé poplátané šaty.

Raz mu od rána chodilo po rozume, ako dobre by mu padlo zajesť si chutnej teplej polievky. No nemal ani šestáčik vo vrecku, aby zašiel do hostinca, a žobrať sa hanbil. Ale vedel, že v blízkom dome na vršku býva jediná gazdiná a žije si tam samučička sama. Nuž rozhodol sa, že skúsi šťastie u nej.

Zašiel k potoku, poobzeral sa a našiel tam pekný okrúhly kameň, asi toľký ako veľké jablko. Potom sa vybral rovno do domu na vršku a poprosil gazdinú, či by mu požičala na chvíľu kotlík a dovolila nabráť vody zo studne.

Gazdiná sa čudovala, ale kotlík mu dala. Potom ju zvedavosť vyhnala na dvor za tulákom, aby videla, čo bude variť. Tulák vzal kameň, dobre ho vydrhol, opláchol v čistej vode, potom ho vložil do kotlíka a nalial naň vodu.

Gazdiná pokrútila hlavou a napokon sa tuláka spýtala, čo to robí.

„Chcem si navariť trocha polievočky.“

„Polievku z kameňa?“ zhíkla gazdiná.

„Veru z kameňa, ale nie z hocakého. Toto je dobrý polievkový kameň.“

„O takom kameni som ešte v živote nepočula. Vari vieš z takého kameňa navariť polievku?“

„Viem. A veru dobrú,“ prisvedčil tulák.

„A povedal by si mi, ako sa to robí?“

„Čoby nie. Aj ti to ukážem, gazdinká.“

Tulák vošiel za gazdinou do domu, zavesil kotlík s kameňom opatrne nad oheň a spokojne si počúchal ruky od radosti.

„Teraz si už môžeme navariť dobrej polievočky. Trocha korenia a soli by nezaškodilo pridať,“ zahundral tulák.

Gazdiná mu ochotne podala soľničku a pri-niesla všelijakého korenia.

Voda zovrela, po kuchyni sa šírila korenistá vôňa. Tulák sa poobzeral a videl na stole kosť z baranieho stehna s hodným kusom mäsa.

„Gazdinká, vidím, že si nachystala kosť pre psa. Nože ju hoď najprv do polievky a len potom psovi.“

Gazdiná mlčky podala kosť tulákovi, hoci ju ešte nechcela hodiť psovi, ale uvariť na večeru.

Polievka v kotlíku sa varila, chutná baraninka rozváňala po celej kuchyni.

Tulák vzal naberačku, polievku pofúkal a uchlipol si.

„Ejha, ale je dnes tuhá. Iba trocha kapusty a zopár zemiačikov by jej jemnejšej chuti pridalo.“

Kým sa gazdiná spamätala, tulák nabral kapusty zo suda, oškrabal zopár zemiakov, pokrájal ich a hodil do kotlíka. Polievka sa varila, varila, a po kuchyni sa šírila taká dobrá vôňa, že aj gazdinej už slinky tiekli, hoci nedávno vstala od obeda.

Tulák si znova nabral trocha polievky, pofúkal, ochutnal a usmial sa od ucha k uchu.

„Dobrá je, dobrá,“ pochválil jedlo. „Ale trocha cibuľovej zápražky by nezaškodilo.“

Gazdiná sama pokrájala cibuľu nadrobno, opiekla ju do zlatista, poprášila múkou a zapražila polievku.

Po chvíli sňal tulák kotlík z ohniska.

„Gazdinká, nože ochutnaj polievočku z môjho polievkového kameňa. Takú si ešte nejedla.“

„Trošička mi odlej do mištičky,“ vraví gazdiná. „Keď si prišiel, práve som od obeda vstala, ale za lyžičku-dve veru vďačne ochutnám.“

Dala lyžice aj chlieb na stôl a o chvíľu neostalo v kotlíku nič. Iba kameň.

„Ej, ale bola dobrá,“ vzdychla si gazdiná. „Taký polievkový kameň je naozajské čudo.“

„Veru čudo,“ prisvedčil tulák.

„A nepredal by si mi ten kameň?“ začala gazdiná opatrne. „Veľa dať nemôžem, ale...“

„Dám ti ho do daru, gazdiná,“ skočil jej tulák do reči.

Gazdiná nevedela, ako by tulákovi ďakovala. Dala mu na cestu chleba, aj údenej baraniny a fľašu dobrej domácej pálenky. Potom mu zaželala šťastnú cestu a pozvala ho, aby prišiel aj inokedy.

Prel. ELENA CHMELOVÁ

Choroba afrického leva

Zdalo sa, že všetko sa postavilo proti Filozofovu zámeru. Od strašidelného večera uplynulo už niekoľko dní, ale pehavé exempláre nie a nie získať usvedčujúci dôkaz: uhynulú rybu. Raz aj zazreli trblietať sa na hladine niečo podobného striebornému brušku šupináča. Peťo doplával doprostred slepého ramena — a zovrel do dlane zvyšok igelitového vrecúška. Zbytočne teda kašlal, kýchal a s odporom si odplával.

Filozof chodil po brehu Váhu a žalostil:

„Umierajte, rybičky, umierajte!“

„Ako si možno želať dačo takého?“ oborila sa naňho Andrea.

„Veď ide len o ich dobro,“ bránil sa Filozof. „Čím rýchlejšie podochnú, tým skôr budú žiť.“ A znova behal po brehu, hádzal kamienky do vody a prosil: „Obráť sa aspoň jedna sardinka hore bruchom!“

„Hlúpe ryby!“ reval odvážny africký lev Peťo. „Odplavia sa dolu prúdom a vôbec im nepríde na um, že nebudeme mať argument.“

„Čo je to argument?“ opýtala sa 5PH, ktorá si zvykla, že neznáme slová používa iba Filozof.

„Argument je čosi ako palica. Otec hovorí: Úplne som ich ovalil argumentmi, až zostali ako omráčení.“

„Aha. Potom nám tie argumenty nevyplávajú,“ smutne mienila 5PH. „A dnes by naozaj mohli. Cítite? Voda je obzvlášť smradľavá.“

Pod hladinou sa rozvíjala obrovská tmavá

machuľa. Z ocelevej rúry vytekal odpad Nábytkárskych závodov. Ujo Krížik ani čo by zabudol na nedávny sľub „dačo vyhútať“ a akoby do odpadu pomstivo primiešal smolu.

Filozof si clivo prezeral okolie slepého ramena. V lanskom roku ešte utešené zákutie zelenej vrbiny s krištáľovou vodou vyzeralo teraz ako mútna kaluž. Breh vrúbili chumáče bielej peny a nízky porast, ktorého prútie sa dotýkalo vody. Na zelenej burine sa kolísali prázdne plechovice a zahŕňajúce konáre.

Z opony mrakov vyklízol slnečný lúč a pokúsil sa aspoň nepatrne pozlátiť bezútešné okolie. Vari naozaj tu v lete bude len odporne kŕkavisko žiab?

Deň sa chýlil k večeru.

„Ta-ta-tam!“ kričala Kataratata.

Na hladine sa zjavil prvý striebřitý flak, potom druhý, tretí... Peťo ukázal svoje plavecké umenie. Onedlho ležalo na brehu sedem mŕtvych rýb.

„Pekné kusy!“ nadšene zvolal Filozof. „Nijaké zákrpky, akými by sme sa veru nezavdčili.“

„Čo teraz?“ obávala sa 5PH, ktorá síce v duchu ronila trpkosť, ale dívala sa na zdochliny s netajeným odporom. Nedotkla by sa ich ani za všetky poklady sveta. Kataratata nebola onakvejšia. Navyše si chúlavo chytala nos.

No Filozof sa vedel povzniesť nad malichernosti. „Poriadny vedec každé ráno pitvá žaby, to je vlastne jeho tréning,“ vyhlásil. „Ráno ich pripravíme na dlhú cestu. Len kam ich uložíme, aby sa na nebožiatka neulakomil nejaký maškrtník.“

„V našej pivnici,“ prostoducho navrhol Peťo. „Bude im tam veselo ako v mrazničke.“

„Ty si priateľ na spoľahnutie, africký lev,“ vďačne povedal Filozof, ktorý si domyslel, že mama by ho aj s rybacími mŕtvolkami vyhodila z domu.

V domácnosti odvážneho afrického leva panovala neskoro večer veľmi podozrievavá nepohoda. Pani Stolárová namosúrene obchádzala dom od pivnice po povalu.

„Priznaj sa, Ondrej,“ povedala napokon Peťovmu otcovi, „že si ešte nevyniesol lanské zemiaky. Pivnica páchne ako tchorí brloh.“

„Aba, vyniesol!“ dobromyseľne sa usmieval

Stolár starší. „To vietor privieva pach od rieky. Vieš, že nábytkári tam vylievajú svoj odpad z politúr? Mal by sa do toho niekto zadrapiť!“

„Hapčí,“ súhlasil lev a vybehol do kúpeľne, kde sa celú polhodinku statočne drhol.

Ráno pred vyučovaním prišiel Filozof. Priniesol sedem škatúl od topánok a spolu s Peťom zabalili každú uhynulú rybu do novinového papiera a vložili do škatule. Sedem úhladných balíčkov čakalo iba na vypísanie adries.

Súdržka učiteľka pri vyučovaní podozriivo poťahovala nosom vzduch.

„Žiaci,“ odhodlala sa, „učili sme sa, že čistota — pol života. Niekto z vás si však dopovedal po svojom: A špina — celý.“

IV. B sa zasmiala. Filozof krivil ústa do kyslého úsmevu a odvážny africký lev striedavo bledol a červenel.

„Prosím!“ hlásila triedna žalobkyňa Olga. „Prosím, ška učiteľka, to Stolár smrdí ako žumpa.“

„No počkaj!“ nahlas povedal Peťo. „Túto urážku si ešte zlizneš!“

Nedopovedal. Filozof vyskočil z lavice a spôsobne dvíhal dva prsty k povale.

„Stolár je nevinný!“ hrmel a pehavá tvár mu horela. Pochopiteľne, nie rozhorčením, ale hanbou. No môže pionier nechať priateľa v kaši?

„Práve včera bol v zdravotnom stredisku. Zistili mu akúsi zvláštnu chorobu. A kto sa posmieva chorobe, zaslúži si, aby na ňu zomrel.“

Súdržka učiteľka zvažovala. „Naozaj, Stolár, oči sa ti akosi čudne ligocú. Prečo nič nepovieš sám?“

„On sa hanbí,“ náhlivo pokračoval učený žiak IV. B, aby odvážny, no nikdy nie dost dôvtipný africký lev nakoniec niečo nepokazil. „Hanbí. Musí sa natierať takou smradľavou masťou, a vôbec... Keď to všetci chcete vedieť, ani nemusel prísť do školy, no on by bez vás nemohol vydržať.“

„Dobre, dobre,“ rýchlo zasiahla súdržka učiteľka a pokračovala vo vyučovaní.

Cez veľkú prestávku „žalobaba“ sama ponúkla Peťovi žemľu so šunkou, a keď hrdo odmietol, div nie so slzami v očiach mu vnútila banán. Aj ostatní chceli preukázať všemožnú starostlivosť chorému spolužiakovi, hoci sa len s námahou ovládali, aby si nezapchávali nosy. Peťo získal dve prepisovacie perá a strúhadlo, model starej Pragovky, po ktorom oddávna túžil.

Iba 5PH s Kataratatom sa zachovali nevďačne. Filozof rozdeľoval balíčky, každý s krasopisne napísanou adresou na obale. Ktosi bude poriadne krútiť nosom.

„Na poštu s vami nepôjdeme,“ rozhodla Kataratata. „Nebudeme na posmech celému svetu. Naozaj, Peťo, smrdíš na nevydržanie.“

„Povedz to ešte raz!“ zakričal poblednutý africký lev.

„A prečo nie? Si smradúch.“

„Smradúch,“ dodala 5PH.

Kráľ džungle sa odvrátil, aby nepovolani nezazreli ani kústik jeho zvlhnutého oka. Toľká nevďačnosť! Pre koho sa obetoval? Pre tieto falošnice, veru tak! A majú patriť ešte k PHVE?

„Dobre,“ povedal navonok pokojne, hoci mu zuby drkotali od hnevu. „Ja som smradúch a Ratata nie je pehavá. Preto medzi nás nepatrí. Zmizni, vravím ti podobrotky! A pri Váhu sa nezjavuj, lebo ťa vlastnoručne potopím!“

Rapotavá a bývalá členka PHVE sa pre istotu vzdialila. Všetko nasvedčovalo, že nerozlučná štvorica bude patriť iba dávnej spomienke. No nasledujúce udalosti všetko zamotali.

(Pokračovanie)

Knížka, ktorá Ťa poteší

*Keď si ja zaspievam,
až sa hory trasú,
medveď sa ma bojí,
ovce sa mi pasú.*

*Široký potôčik,
ešte širší jarček,
kto by ho preskočil,
bol by to šuhajček.*

Tieto verše som vybrala z krásnej a vzácnej knihy. Volá sa ZLATÁ BRÁNA, a keď ju otvoríte, zbadáte podnázov, ktorý Vám povie; čo v knihe nájdete: ľudové rozprávky, pesničky, hádanky, hry, povedačky pre najmenších. A zbadáte aj to, že knihu zostavila Mária Ďuričková a ilustroval ju Miroslav Cipár.

Aké rozprávky? O siedmich kozliatkach, o pažravom vlkovi, o starom vernom Bodríkovi, o Jankovi Polienkovi, o Jankovi Hraškovi, o koze odratej a ježovi a ešte niekoľko ďalších.

A pesničky? Je ich veľa. Svadobné, zbojnícke, robotné — veselé i smutné, ale všetky utešené.

Hádanky? Také, čo sa dajú uhádnuť celkom ľahko.

*Nohy má lopaty,
zobák má rohatý,
po vode sa mága
a hovorí gá-gá.*

Ale sú aj také, nad ktorými musíte porozmýšľať trochu dlhšie. Ale ak sa Vám nebude chcieť, rýchlo si vyhľadáte odpoveď.

A čo hry? Tých je tu tiež hojnosť. Známých, ale aj menej známych, ba aj takých, o akých ste ani nechyrovali. Môžete sa ich zahrať aj sami: O hájnika, Pár či nepár, O chlpatého psa, O jastraba, O prstenčeky, O tetku, O Kolem-babu a veľa-veľa ďalších.

A ešte sú tu povedačky, vyčítanky, prekáračky, príslovia a porekadlá. Všetko je usporiadané podľa rôznych tém.

ZLATÁ BRÁNA zhromažďuje to najlepšie a najkrajšie z klenotnice ľudovej slovesnosti určenej a dostupnej deťom.

Nie je to kniha na jednorázové prečítanie. Každý z Vás by sa mal k nej ustavične vracat'. Lebo klenotmi z tvorby nášho ľudu, ako vraví Mária Ďuričková, sa „reč cvičí, i pamäť cibří, i spievať sa dá, i s pohybovom sa spája, i zahrať sa možno“.

Valent rád chodieval s otcom na družstevné hospodárstvo v horách, kde sa otec s ujom Malým starali o stovku kráv. Cez prázdniny tam trávil všetok voľný čas. Všetličo ho tam zaujímalo, ale najväčšmi ho upúťali rozvaliny veľkého kamenného domu, sypárne a hospodárskych stavísk na rovine, cez ktorú prechádzali, keď sa viezli do hôr. Tá rovina sa volala Rovne a rozvaliny — to bol kedysi pyšný dom a pyšné gazdovstvo bohatého gazdu Hromadu.

Na tomto gazdovstve voľakedy slúžil Valentov otec a po večeroch o tom rozprával ujovi Malému. Valent ho tiež dychtivo počúval a vo voľných chvíľach si otcovo rozprávanie zapisoval. Raz cez prázdniny zápisky usporiadal podľa časového sledu, potom ich upravil a prepísal.

A tak vzniklo rozprávanie o jednom lete, ktoré prežil Valentov otec Maťo Čren u bohatého gazdu Hromadu. Nájdete to v knižke Jána Bodenka LETO NA ROVNIACH, ktorá vyšla k 25. výročiu Mladých liet.

Možno tomuto rozprávaniu ani nebudete veriť. Skutočne, ťažko sa zmieriť s tým, čo sirota Maťko pretrpel u surového, hrabivého gazdu — večne hladný, bitý, uzimný, opustený pastierik. Sestra Elenka ostala v sirotinci a Maťko jej nemohol písať, lebo gazda mu nedal ani tých pár halierov na papier, obálku a známku. A tak sa Maťko zhovára s Elenkou iba v duchu. Prihovára sa jej a žaluje. Žaluje sa na hlad, na únavu, na gazdovu krutosť. A Elenke napokon povie, že to už dlhšie nevydrží. Rozhodne sa ujsť. A vtedy, jednej noci, keď Maťko stráži v hore milier, sa prihodí čosi, čo dá jeho životu celkom iný smer...

SILVIA KRŠKOVÁ

Január

*Že je zima a je blato,
či my, deti, môžeme za to?
Rady by sme lyžovali,
po stráňach sa sánkovali.
Za radostou, športom ver'
ideme až do Tatier.*

Brigita Pinčáková,
Gelnica

Básnička

*Bol raz jeden domček,
pri domčeku stromček,
pri stromčeku stála lavička,
pri lavičke bola babička,
pri babičke malý kopček,
tancoval si na ňom svrček.*

Alica Steinsdorferová,
Valaská

Vzácnny hosť

*Dnes prišiel k nám vzácnny hosť,
priniesol nám snehu dost',
prikryl všetky dciny,
polia, lúky, dediny.*

*Vyšla chasa veselá
so sánkami do poľa.
„Hurá s vetrom opreteký!“
zakričali všetky deti.*

*„Poďme robiť veľké gule,
zoberme si aj korčule
a pridajme do kroku,
voda zmrzla v potoku.“*

*Zima má už také zvyky,
že narobí cencúliky,
vyštípe ti nos i bradu,
rozveselí chasu mladú.*

Katarína Sleziaková,
Liptovské Sliace

Prečo má zajac dlhé uši

Stalo sa to dávno, keď ešte zajace mali celkom krátke uši.

Na čistinke medzi stromami mala domček zajačia rodinka. Mali jedného synčeka. Bol veľmi neposedný a neposlušný. Volali ho Zajko-Bojko.

Jedného snečného rána si Bojko zaumienil, že si urobí výlet do lesa. Otec Zajko odišiel na kapustné pole, mamka Zajková vešala bielizeň. Zaj-

ko-Bojko sa vytratil z domu a celou cestou si pohvizdoval. „Ej, aký je dnes pekný deň,“ myslí si. Doma bolo všetko hore nohami. Všetci hľadali Bojka. Ale ten akoby sa prepadol pod zem.

Zrazu sa v lese začalo stmievať. „Ach jaj,“ zľakol sa Zajko, keď pobadal, že les akosi stemnel. „Vari je už noc,“ vraví si malý Bojko a rozbehol sa po lesnej cestičke.

„To bude poriadna búrka,“ povedala doma mamka Zajková, keď sa pozrela na zamračenú oblohu. Len čo to dopovedala, spustil sa hustý lejak. Zajko prišiel domov celý premočený. Mamka ho zavesila za uši na šnúru. „To máš za trest, aby si druhý raz poslúchal,“ povedala. Keď sa onedlho vyšla pozrieť, čo Zajko-Bojko robí, div z nôh nespada. Zajkovi sa jeho krátke uši natiahli na dlhé-dlhokánske ušiská.

Kresba Janka Gulásovej,
Zvolen

Eva Cmarková,
Trenčín

Slniečko

Mesačník pre deti. Vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež. Adresa redakcie: 801 00 Bratislava, Klincová 35/a. Telefón 681-58. Šéfredaktor Ján Turan, výtvarno-technický redaktor Ondrej Máriássy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje PNS. Informácie o predplatnom a objednávky prijíma každá pošta o doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia a dovoz tlače, 884 19 Bratislava, Gottwaldovo nám. 48/VII. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.

JOŠKO MRKVYČKA SPÍČ

Pomáhal som v knižnici. Vydel som toľko kníh,
až ma ~~to~~ mohlo boli ~~hlava~~ hlava. Keby som musel
čo len ~~príjmu~~ príjmu sa mi ~~mich~~ predšad tak by som
šiel až do ~~smrti~~ smrti.

Na polroku dostávaly, rovnako si po knižke ~~príjmu~~
Maryn ~~bauch~~ Bauch dostal knižku taku lenku,
keď sa mupca taku veru neopšilo dijapal'aa
vzorniacvom.

január...
Amáhodov som ija celkom dobrú ~~den~~ ^{diak} ~~den~~
~~vláso~~ vláso ~~ke~~ chýbal, a bol bi som
nepapadol! ~~!~~
nepapadol!
Joško Mrkva Spáč